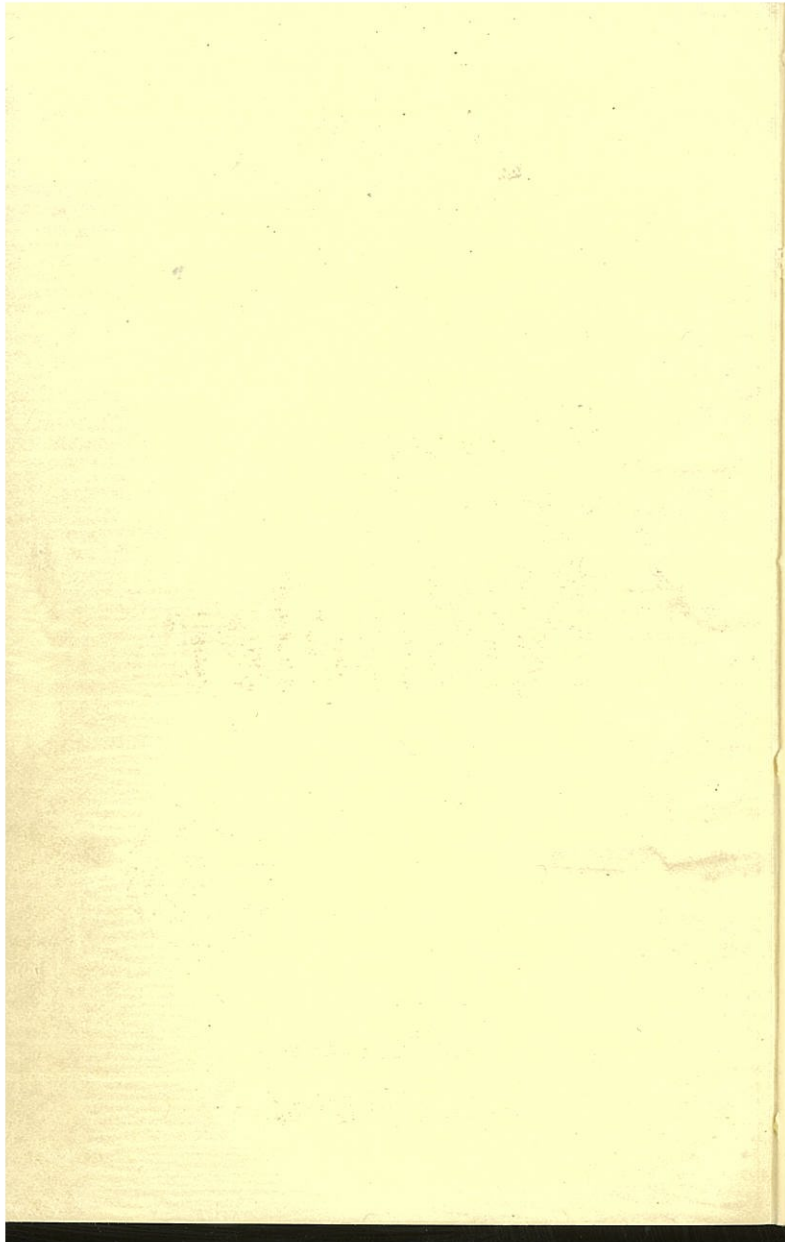

*Risalei Nur
Külliyyatından*

**Lâtif
Nükteler**

*Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursî*

Risale-i Nur
Külliyyatından

BÂZİ KUR'ÂN ÂYETLERİNDEN

Lâîf
Nükteler

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursî

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a title or author's name.

BAZI KUR'AN AYETLERİNİN

Large, stylized, decorative text in Ottoman Turkish script, possibly a title or a large heading.

ISBN-975-467-003-X

Neşreden:

SÖZLER YAYINEVİ

Bâbüali Cad. Bey Han No: 29/2

Cağaloğlu - 34410-İSTANBUL

Tel: 527 76 07 - 520 82 31

Sic. Tic. 93/943 - 146407

Baskı: Eko Matbaası

Baskı Tarihi: İstanbul 1990

© (Copyright). Her Hakkı Mahfuzdur.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a signature or additional title.

Sinek hadisi= Buhârîde 17 babta. Tıbta 58 babta. } Eb-u Hü-
Dorimide yemek bölümünün 12 babında } reyreden
Eb-u Davud 42 babta yemekte } geliyor

(Sadâkatte Namdar,
Safvet-i Kalbde Mümtaz
Süleyman Rüştü ile
Bir Muhâvere-i Lâufe Münasebetiyle)

Büyük Bir Âyetin Küçük Bir Nüktesidir.

Şöyle ki:

Güz mevsiminde, sineklerin terhisat zamanına yakın bir vakitte, hodgâm insanlar, cüz'î tâcizleri için sinekleri itlâf üzere hapishanedeki odamızda bir ilâç istimâl ettiler. Benim fazla rikkatime dokunmuştu. Odamda çamaşır ipi vardı. Bilâhare, o insanların inadına, sinekler daha ziyade çoğaldılar. Akşam vaktinde, o küçük küçük kuşlar, o ip üstünde gayet muntazam diziliyorlardı. Çamaşırını sermek için Rüştü'ye dedim: "Bu küçük küçük kuşlara ilişme; başka yere ser." O da, kemâl-i ciddiyetle, dedi ki: "Bu ip bize lâzımdır; sinekler başka yerde kendilerine yer bulsun."

Her ne ise... Bu lâufe münâsebetiyle, seher vaktinde, sinek ve karınca gibi kesretli küçük hayvanlardan bahis açıldı. Ona dedim ki:

Böyle nüshaları çoğalan nevilerin ehemmiyetli vazifeleri ve kıymetleri vardır. Evet, bir kitap, kıymeti nisbetinde nüshaları teksir edilir. Demek, sinek cinsi de ehemmiyetli vazifesi ve büyük kıymeti var ki, Fâtır-ı Hakîm, o küçük küçük kaderî mektupları ve kud-

ret kelimelerinin nüshalarını çok teksir etmiş. Evet,
Kur'ân-ı Hakîmin

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مِثْلُ مَا سَمِعْتُمْ أَلَّهُ إِنْ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْكُبْهُمُ
الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالْمُطْلُوبِ ﴿٣٥﴾

yani, “Cenâb-ı Haktan başka, bütün esbab ve ulûhi-
yetleri ehl-i dalâlet tarafından dâvâ edilen âliheler iç-
timâ etse, bir sineği halk edemezler. Yani, sineğin ³⁵
hilkati öyle bir mûcize-i Rabbâniyedir ve bir âyet-i
tekvîniyedir ki, bütün esbab toplansa, onun mislini
yapamazlar, o âyet-i Rabbâniyeye muâraza edemez-
ler, taklidini yapamazlar” meâlindeki âyetine ehem-
miyetli bir mevzu teşkil eden ve Nemrud’u mağlûp
eden; ve Hazret-i Mûsâ (a.s.) onların tâcizlerine kar-
şı müştekiyâne, “Yâ Rab, bu muacciz mahlûkları ne
için bu kadar çoğaltmışsın?” deyince, ilhâmen cevap
gelmiş ki: “Sen bir defa sineklere itiraz ettin. Bu si-
nekler çok defa sual ediyorlar ki: ‘Yâ Rab, bu koca
kafalı beşer Seni yalnız bir lisân ile zikrediyor. Bazı
da gaflet ediyor. Eğer yalnız kafasından bizleri halk
etseydin, binler lisân ile Sana zikrecek bizim gibi
mahlûklar olurlardı” diye, Hazret-i Mûsâ’nın
(a.s.m.) şekvâsına bin itiraz kuvvetinde hikmet-i hil-
katini müdafaa eden sineğin; hem gayet nezâfetper-
ver, her vakit abdest alır gibi yüzünü, gözünü, ka-
natlarını temizleyen bu tâife, elbette mühim bir vazifesi vardır. Hikmet-i beşeriyenin nazarı kâsırdır; da-
ha o vazifeyi ihâta edememiş.

Evet, Cenâb-ı Hak, nasıl ki deniz yüzünü temizlemek ve her günde milyarlarla vefiyat bulunan hayvânât-ı bahriye cenazelerini^{HASİYE} toplamak ve deniz yüzünü cenazelerle âlûde, müstekreh manzaradan kurtarmak için, sıhhiye memurları nev'inden gayet muntazam âkilüllâhm bir kısım hayvânâtı halk etmiş. Eğer o bahriye sıhhiye memurları gayet muntazam vazifelerini îfâ etmeseydiler, deniz yüzü ayna gibi parlamayacaktı. Belki hazîn ve elîm bir bulanıklık gösterecekti.

Hem her günde milyarlarla yabanî hayvanlar ve kuşların cenazelerini toplamakla rû-yi zemini o taaffünattan temizlemek ve zîhayatları o elîm, hazîn manzaralardan kurtarmak için, nezafet ve sıhhiye memurları hükmünde olan kartallar misillü, kerâmetkârâne, gizli ve uzak, beş altı saat mesafeden bir sevk-i Rabbânî ile o cenazenin yerini hisseden, giden ve kaldıran âkilüllâhm kuşları ve vahşî hayvanları halk etmiş. Eğer bu berriye sıhhiyeleri gayet mükemmel, intizamperver ve vazifedar olmasa idiler, zemin yüzü ağlanacak bir şekil alacaktı.

Evet, âkilüllâhm hayvanların helâl rızıkları, vefat^{imes=74} etmiş hayvanların etleridir. Hayatta olan hayvanla-

Haşiyeye: Evet, bir balık, binler yumurta, binler yavru ve bazan bir milyon yumurtadan ibâret olan havyardan çıkan tevellüdât-ı semekiyeye nisbeten vefiyatları bulunacak—tâ ki muvâzene-i bahriye muhâfaza edilebilsin. Rahîmiyet-i İlâhiyenin lâtif cilvelerindendir ki, valide balıkların yavrularıyla nisbetsiz bir tefâvüt-ü cismîde bulduklarından, yavrulara valideleri kumandanlık edemiyorlar. Sokuldukları yere giremedikleri için, Hakîm ve Rahîm, yavrular içinde onlara küçük bir kumandan çıkarıp, validelik vazifesini o küçük kumandancılara gördürür.

rın etleri onlara haramdır. Eğer yeseler, cezâ görürler. حَتَّى يَقْنَصُ الْجَمَاءُ مِنَ الْقِرْنَاءِ (ev kemâ kâl). Ya-

ni, "Boynuzsuz olan hayvanın kısâsı kıyâmette boynuzludan alınır" diye ifade-i hadîsiye gösteriyor ki: Gerçi cesetleri fenâ bulur; fakat ervahları bâkî kalan hayvânât mâbeyninde dahi, onlara münâsip bir tarzda, dâr-ı bekâda mücâzat ve mükâfatları vardır. Ona binâen, canavarlara sağ hayvanların etleri haramdır, denilebilir.

Hem küçücük hayvanların cenazelerini ve nimetin küçücük parçalarını ve tanelerini toplamak vazife-iyle karıncaları nezâfet memurları olarak, hem nimet-i İlâhiyenin küçücük parçalarını teleften ve çiğnemekten ve hakâretten ve abesiyetten sıyânet etmekle ve küçücük hayvânâtın cenazelerini toplamakla, sıhhiye memurları gibi tavzif olunmuşlar.

Aynen onlardan daha mühim, sinekleri dahi, insanın gözüne görünmeyen, hastalıkların mikroplarını ve madde-i semmiyeyi temizlemekle, sinekler muvazzaftırlar. Değil mikropların nâkîleleri, bilâkis, muzır mikropları mass, yani, emmek ve yemekle o mikropları imhâ, o madde-i semmiyeyi istihâleye uğratırlar, çok sârî hastalıkların önünü alırlar. Hem sıhhiye neferleri, hem tanzifat memurları, hem kimyager olduklarına ve geniş bir hikmete mazhar bulduklarına delil ise, onların gayet kesretidir. Çünkü kıymettar, menfaattar şeyler teksir edilir. ^{HÂŞİYE}

Hâşiye: Bir sineğin kanadı ve vücudu ne kadar hârika bir san'at-ı Rabbâniye olduğuna lâtifâne bir işaret olarak, meşhur Yûnus Emre'nin bu fıkrası ne güzel bildirir: *Bir sineğin kanadını kırk kağnyı yüklettim / Kırkı da çekemedi, kaldı şöyle yazılı.*

8 sinekler mayıs, haziran, temmuz aylarında üreme yaparlar.

Eğer her zaman üreme yapsalardı 2m kalınlığında dünyanın çevresini kaplayacak kadar olurlardı. 1 sinek senede 131.10^{18} yavru birerir.

Ey hodgâm insan! Sineklerin binler hikmet-i hayatiyesinden başka, sana âit bu küçücük faydasına bak, sinek düşmanlığını bırak: Çünkü, gurbette, kimsesiz, yalnızlıkta sana ünsiyet verdiği gibi, gaflete dalıp fikrini dağıtmaktan seni ikaz eder. Ve lâtif vaziyeti ve abdest alması gibi yüzünü, gözünü temizlemesiyle, sana abdest ve namaz, hareket ve nezâfet gibi vazife-i insâniyeti ihtar eder ve ders veren sineği görüyorsun.

Hem sineğin bir sınıfı olan arılar, nimetlerin en tatlısı, en lâtifi olan balı sana yedirdikleri gibi, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânda, vahy-i Rabbânîye mazhariyetle serfirâz olduğundan, onları sevmek lâzım gelirken, sinek düşmanlığı, belki insana dâimâ muâvenete dostâne koşan ve her belâsını çeken o hayvânâta düşmanlığı gadirdir, haksızlıktır. Muzırların yalnız zararlarını def için mücâdele olabilir. Meselâ koyunları kurtların tecâvüzünden korumak için onlara mukâbele edilir. Açaba hararet zamanında vücudun idaresinden fazla olan kanın çoğalması ve bulaşık ve bazı mevâdd-ı muzırrayı hâml evride cereyan eden mülevves kana musallat, belki me-mur olan sivrisinek ve pireler fitrî haccâmlar olmasınlar mı? Muhtemel...

سُبْحَانَ مَنْ خَسِرَ فِي صُنْعِهِ الْعُقُولُ

Nefsimle mücâdele ettiğim bir zamanda, nefsim kendinde gördüğü nimet-i İlâhiyeyi kendi malı tevehhüm ederek gurura, iftihâra, temeddühe başladı. Ben ona dedim ki: “Bu mülk senin değil, emânettir.” O vakit nefis gurur ve iftihârı bıraktı, fakat tenbelliğe başladı. “Benim malım olmayana

ne bakayım? Zâyi olsun, bana ne?" dedi. Birden gördüm: Bir sinek, elime kondu, emânetullah olan gözünü, yüzünü, kanatlarını güzelce temizlemeye başladı. Bir neferin mîrî silâhını, elbisesini güzelce temizlediği gibi, sinek de temizliyordu. Nefsime dedim: "Bak." Baktı, tam ders aldı. Sinek ise, mağrur ve tenbel nefsimde hoca ve muallim oldu.

Sinek pislîği, tıp cihetiyle zararı yok bir maddedir ki, bazan tatlı bir şuruptur. Fakat sinek, yediği binler muhtelif muzır maddelerin ve mikropların ve semlerin menşei olmakla, sinekler küçücük istihâle ve tasfiye makineleri hükmüne geçmeleri hikmet-i Rabbâniyeden uzak değildir, belki şe'nindedir. Evet, arıdan başka sineklerin bazı tâifeleri var ki, HAŞİYE muhtelif ve müteaffin maddeleri yerler, müte-

Haşiyeye: Evet, sineğin küçücük bir tâifesini baharın âhîrinde, badem ve zerdali ağaçlarının dallarında, siyah bir kütle halinde halk olunup, dala yapışık olup kalırlar. Mütemâdiyen, pislik yerine damlacıklar onlardan akıyor. O katreler bal gibi, sâir sinekler etrafına toplanırlar, emerler. Diğer bir başka tâifesi de nebâtâtın çiçeklerini ve incir gibi bir kısım ağaçların telkîhinde istihdâm olunuyorlar. Sinek tâifelerinden yıldızlı, mumlu, ışıklı olan yıldız böceği şâyân-ı temâşâ olduğu gibi, sinek tâifelerinden yaldızlı, altın gibi parlak kısmı da şâyân-ı dikkattir. Mızraklı sinekle, eşkıyaları hükmünde olan yabanî arıları da unutmamalıyız. Eğer Hâlik-ı Rahmân onların dizginini çekmeseydi, bu mızraklı tâifeler, pireler gibi insanlara hücum etseydiler, Nemrud'u öldürdükleri gibi, nev-i insanı da hırpalayacak idiler;

وَإِنْ يَسْكُنُهُمُ الْدَابَّابُّ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ
âyetinin mânâ-yı işârisini tefsir ederdi. İşte, bunlar gibi yüz namdar hâsiyetli tâifeleri bulunan sinek cinsinin büyük bir ehemmiyeti vardır ki, mezkûr azîm âyet onu mevzu yapmış; يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مِّثْلُ ... (ilâ âhir) demiş.

mâdiyen pislik yerine katre katre şurup damlatırlar. O semli, müteaffin maddeleri ağaçların yapraklarına yağın kudret helvası gibi tatlı, şifâli bir şuruba tebdil ederek, bir istihâle makinesi olduklarını isbat ederler. Bu küçücük fertlerin ne kadar büyük bir milleti, bir tâifesi olduğunu göze gösterirler. “Küçüklüğümüze bakma. Tâifemizin azametine bak, ‘Sübhânallah’ de” diye lisân-ı hal ile söylerler.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعٌ لِلنَّاسِ

âyetine dâir gayet ehemmiyet kesb etmiş, mühim ve mütefennin bir adam bu sual ile bazı hocaları ilzâm ettiği bir suale muhtasar bir cevaptır.

SUAL: Deniliyor ki: “Demir yerden çıkıyor; yukarıdan inmiyor ki **أَنْزَلْنَا** denilsin. Neden **أَخْرَجْنَا** dememiş; zâhiren muvâfık görülmeyen **أَنْزَلْنَا** demiş?”

ELCEVAP: Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân, **أَنْزَلْنَا** kelimesiyle, demirdeki azîm ve çok ehemmiyetli nimet cihetini ihtar etmek için **أَنْزَلْنَا** demiş. Çünkü yalnız demirin zâtını nazara vermiyor ki, “ihrac” desin. Belki demirdeki nimet-i azîmeyi ve nev-i beşerin demire ne derece muhtaç olduğunu ihtar içindir. Nimet ciheti ise aşağıdan yukarıya çıkmıyor, belki rahmet hazinesinden geliyor. Rahmet hazinesi elbette âlî, yukarı ve mânen yüksek mertebededir. Elbette nimet yukarıdan aşağıyadır ve muhtaç olan beşerin mertebesi aşağıdadır. Elbette in’âm, ihtiyâcın mâfevkindedir. Onun için, nimetin hazine-i

rahmetten beşerin ihtiyâcına imdâd için gelmesinin hak tâbiri, أَنْزَلْنَا dır, “ihrac” değildir.

Hem tedricî ihrâcat beşerin eliyle olduğu için, “ihrac” kelimesi ihsan cihetini nazar-ı gaflete hissettirmez. Evet, demirin maddesi murad olursa, mekân-ı maddî itibarıyla ihraçtır. Fakat demirin sıfatı ve burada mânâ-yı maksudu olan “nimet” ise, mânevîdir. Bu mânâ-yı maddî, mekâna bakmıyor, belki mânevî mertebeye bakar. Rahmân’ın hadsiz mertebeleri ulviyetinin bir tecellisi olan hazine-i rahmetten gelen nimet, elbette en yüksek makamdan en aşağı mertebeye gönderiliyor. Hak tâbiri أَنْزَلْنَا dır. Bu tâbirle nev-i beşere ihtar eder ki, demir en büyük bir nimet-i İlâhiyedir.

Evet, nev-i beşerin bütün san’atlarının mâdeni ve terakkiyatının menbaı ve kuvvetinin medârı demirdir. İşte bu azîm nimeti ihtâr için, makam-ı imtinân ve in’âmda, kemâl-i haşmetle

Kendine
minnet
etmek

وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ fer-
man ediyor. Nasıl ki Hazret-i Dâvud’a en mühim bir mûcize olarak وَأَلَّا لَهُ الْحَدِيدَ ferman ediyor. Yani, büyük bir peygambere büyük bir mûcize ve büyük bir nimet olarak demiri yumuşatmasını gösteriyor.

Sâniyen: “Yukarı,” “aşağı” nisbîdir. Küre-i arzın merkezine göre yukarı ve aşağı oluyor. Hattâ bize nisbeten aşağı olan birşey, Amerika kıt’asına nazaran yukarı oluyor. Demek, merkezden sath-ı arz

tarafına gelen maddeler, sath-ı arzda olanlara göre vaziyeti değişir.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân i'câz lisânı ile ifade ediyor ki: Demirin o kadar çok menâfii, o kadar geniş fevâidi vardır ki, insanın hânesi olan küre-i arzın mahzeninden çıkarılacak âdi bir madde değildir. Ve rastgele hâcâtta istimâl edilmiş fitrî bir mâden değildir. Belki Hâlik-ı Kâinatın tarafından rahmet hazinesinde ve kâinatın büyük tezgâhından ihzâr edilmiş bir nimet olarak, "Rabbü's-Semâvâti ve'l-Arz" ünvân-ı haşmetiyle de küre-i arz sekenesinin hâcâtına medâr olmak için demiri inzâl etmiş, indirmiş diye, demirdeki umûmî menfaati ifade için, güya demirin gökten gelen rahmet, hararet ve ziyâ gibi öyle şümüllü faydaları var ki, kâinat tezgâhından gönderiliyor, küre-i arzın dar anbarından değil. Belki kâinat sarayındaki büyük hazine-i rahmetten ihzâr edilerek gönderilip, küre-i arzın anbarında yerleştirilmiş; o anbardan asırların ihtiyâcına nisbeten parça parça ihraç ediliyor.

Kur'ân-ı Azîmüşşân, bu küçük anbardaki parça parça çıkarılan demiri, yalnız "sarf etmek" mânâsını ifade etmek istemiyor. Belki Hazine-i Kübrâdan o nimet-i azîmeyi küre-i arz ile beraber indirdiğini ifade etmek için; yani, bu küre-i arz hânesine en lâzım şey demirdir ki, Hâlik-ı Zülcelâl, güya küre-i arzı güneşten ayırıp insanlar için indirdiği zaman, demiri de beraber inzâl etmiş ve ekser ihtiyâc-ı beşer onunla temin edilmiştir. Kur'ân-ı Hakîm, "Bu demirle işlerinizi görünüz ve onu çıkarmaya çalışarak istifade ediniz" diye, mücizâne ferman ediyor.

Bu âyette hem def-i a'dâya, hem celb-i menâfie medâr iki nimet beyan ediyor. Nüzûl-ü Kur'an'dan evvel demirle ehemmiyetli menâfi-i beşeriye temin edildiği görülmüş. Fakat istikbalde demirin gayet hârika ve muhâyirü'l-ukûl bir surette, denizde, havada ve karada gezerek küre-i arzı musahhar edip, mevt-âlûd bir hârika kuvveti gösterdiğini ifade için, *hayret veren* **فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ** kelimesiyle, ihbâr-ı gaybî nev'inden bir lem'a-i i'câz gösteriyor.

Geçmiş nükteden bahsederken hüdhüd-ü Süleymandan bahis açıldı. Israrcı ve sualci bir kardeşimiz. HAŞİYE: "Hüdhüdün, Cenâb-ı Hakkı tavsifte

يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ diyerek mühim makamda, mühim evsâf-ı İlâhiye içinde, nisbeten hafif bu vasfın zikrine sebep nedir?"

Elcevap: Beliğ bir kelâmın bir meziyeti şudur ki, söyleyenin ziyade meşgul olduğu san'atını, meşgalesini ihsâs etsin. Hüdhüd-ü Süleymanî ise, suyu az olan sahrâ-yı Ceziretül-Arabda gizli su yerlerini ferâsetle, kerâmetvâri keşfeden bedevî arîfleri gibi, hayvan ve tuyûrun arîfi olarak ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâma küngânlık eden ve su buldurup çıkarttıran mübârek ve vazifedar bir kuş olmakla, kendi san'atının mikyasaçığıyla Cenâb-ı Hakkın se-

Haşîye: Sual etmekte çalışkan, yazmakta tenbellik eden Re'fet'tir.

mâvât ve arzdaki mahfiyâtı çıkarmakla mâbûdiyeti ve mescûdiyetini isbat ettiğini, kendi san'atçıyla bilip ifade ediyor.

Evet, hüdhüd pek güzel görmüş. Çünkü, toprak altındaki had ve hesaba gelmeyen tohumların, çekirdeklerin, mâdenlerin muktezâ-yı fitrîsi, aşağıdan yukarıya çıkmak değildir. Çünkü ecsâm-ı sakîle ihtiyarsız, ruhsuz olduğu için, kendi yukarıya çıkamaz; yukarıdan kendi kendine aşağıya düşebilir. Aşağıdan, hususen toprak sıklleti altında gizlenen bir cisim, câmid omuzundaki ağır yükü silkip çıkmak, kat'iyen kendi kendine olamaz. Demek bir kudret-i hârika ile çıkarılıyor.

İşte, hüdhüd, berâhîn-i mâbûdiyet ve mescûdiyetin en gizlisini ve en mühimmini kendi arflığıyla bilmiş, bulmuş; Kur'ân-ı Hakîm onun hakkındaki ifadesine bir i'câz vermiştir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ ٥٤=663

كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جُنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا

Şu âyet-i azîme çok büyük ve çok âlî ve çok geniş bir denizdir. Onun cevherlerini beyan etmek için koca bir cilt kitap yazmak lâzım gelir. Onun o kıymettar cevâhirini başka zamana tâliken, şimdilik yalnız birkaç gün evvel tahattur-u hakâik noktasında, benim için ehemmiyetli bir zaman olan namaz tesbihâtında, uzaktan uzağa fikrin nazarına ilişen bir nüktenin şuaî görüldü. O zamanda kaydedemedik; gittikçe tebâud ediyordu. Bütün bütün kaybolmadan evvel o nüktenin bir cilvesini avlamak için, etrafında dâirevârî birkaç kelime söyleyeceğiz.

BİRİNCİ KELİME: Kelâm-ı Ezelî, ilim, kudret gibi bir ٥٥-157
sıfat-ı İlâhiye olduğu cihetle, gayr-ı mütenâhidir.
Nihâyetsiz olan birşeye denizler mürekkep olsa, elbette bitiremez.

İKİNCİ KELİME: Bir zâtın vücudunu ihsâs eden en ٥٦-335
zâhir, en kuvvetli eser, tekellümüdür. Bir zâtın kelâmını
işitmek, bin delil kadar vücudunu, belki şuhud derecesinde,
isbat ettiği nokta-i nazarda, bu âyet-i kerîme mânâ-yı işârîsiyle diyor ki: “*Rabb-i Zülcelâlin vücudunu gösteren kelâm-ı İlâhînin adedini, denizler mürekkep olsa, ağaçlar kalem olsa, yazsalar,*

bitiremezler. Yani, bir zâtın böyle bir kelâmı, vücuduna şuhud derecesinde delâlet ettiğine bedel; Zât-ı Ehad-i Samede, kelâmın mütekellime delâleti ve ih-sâsı gibi had ve hesâba gelmeyen hadsizdir ki, umum denizlerin suyu mürekkep olsa, yazmasına kifâyet etmez” demektir.

ÜÇÜNCÜ KELİME: Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân hakâik-ı îmâniyeyi umum tabakât-ı beşere ders verdiği için, tesbit ve tahkik ve iknâ etmek hikmetiyle, bir hakikati zâhiren tekrar ettiği için, ehl-i ilim ve ehl-i kitap bulunan o zaman ulemâ-i Yehûd, Peygamber-i Zîşan Aleyhissalâtü Vesselâmın ümmîliğine ve killet-i ilmîne gayet haksız bir taarruz ettiklerine mânen bir cevaptır. Şöyle ki:

Âyet-i kerîme der: “Tahkik ve iknâ gibi pek çok hikmetler için ayrı ayrı faydalar nokta-i nazarında çok müteaddit neticeleri bulunan bir hakikati, umûmun, bilhassa avâmın kalbinde yerleştirmek için, erkân-ı îmâniye gibi herbir mes’ele bin mesâil kıymetinde ve binler hakâikı tazammun eden mes’eleleri ayrı ayrı, mûcizâne tarzlarda tekrarını, hasr-ı kelâmî ve kusur-u zihnî ve sermâyenin noksâniyetinden değildir. Belki hadsiz, nihâyetsiz hazine-i ezeliye-i kelâm-ı İlâhîden alınan ve âlem-i gayb hesâbına âlem-i şehâdete müteveccih olup, cin, ins, ruh, meleklerle konuşan ve her ferdin kulağında tanînendâz olan Kur’ân’ın menbaı bulunan Kelâm-ı Ezelînin kelimâtını saymak için denizler mürekkep olsa, zîşuurlar kâtip, nebâtâtlar kalem, belki zerratlar kalem ucu olsalar, yine bitiremezler. Çünkü bunlar mütenâhi, o ise nihâyetsizdir.

DÖRDÜNCÜ KELİME: Mâlûmdur ki, umulmadık bir-
şeyden kelâmın sudûru, kelâmı ehemmiyetleştirir;
kendini dinlettiriyor. Hususen cevî-i semâ ve bulut-
lar gibi büyük cirmelerde tekellümvârî sadâlar dahi
ehemmiyetle herkese kendini dinlettiriyor. Hususen
dağ cesâmetinde bir fonografin nağamâtı daha fazla
kulağın nazar-ı dikkatini celb eder. Hususen semâ-
vât tabakalarını plâklar ittihâz edip küre-i arzın ka-
fasına işittirmek için sudûr eden sadâ-yı semâvî-i
Kur'ânîyi, radyo kuvvetiyle, zerrât-ı havâiye o hurû-
fâta âhize ve nâkile oldukları gibi, elbette bu kudsî
hurûfât-ı Kur'ânîyeye birer ayine, birer lisan, birer
ibre ucu, birer kulak hükmüne geçtiğine remzen,
Kur'ân-ı Hakîmin hurûfâtının ne derece ehemmi-
yetli, kıymetli, hâsiyetli, hayattar olduğuna işaretten,
âyet mânâ-yı işârîsiyle diyor ki: “Kelâmullah olan
Kur'ân o kadar hayattar ve kıymettardır ki, onu din-
leyen, işiten kulakların adedi ve o kulaklara giren o
kudsî kelimelerin sayısını, bütün denizler mürekkep
ve melâike kâtip ve zerreler noktalar ve nebatlar ve
kıllar kalemler olsa, bitiremezler.”

Evet, bitiremezler. Çünkü Cenâb-ı Hak beşerin
zayıf, ruhsuz kelâmının adedini havada milyonlar
kadar teksir etse, elbette arz ve semâvâtın Pâdişâh-ı
Bîmisâlinin arz ve semâvâta bakan ve arz ve semâ-
vâta umum zîşuurlara hitâb eden kelâmının herbir
kelimesi zerrât-ı havâiye adedince kelimeler olur.

BEŞİNCİ KELİME: İki Harftir.

Birinci Harf: Nasıl ki sıfat-ı Kelâmın kelimeleri
var. Öyle de, Kudretin de mücessem kelimeleri var;
İlmin de hikmetli kaderî kelimeleri var ki, bütün

mevcudattır. Hususen zîhayatlar, hususen küçük mahlûklar, herbiri birer kelime-i Rabbâniyedir ki, Mütakellim-i Ezeliye, kelâmdan daha kuvvetli bir surette işaret eder. Ve onların adedini, denizler mürekkep olsa bitiremezler, demek olduğu mânâsına dahi şu âyet-i kerîme remzen bakıyor.

İkinci Harf: Bütün melâikelere ve insanlara, hattâ hayvanlara gelen umum ilhamlar, bir nevi kelâm-ı İlâhîdir. Bu kelâmın kelimâtı elbette gayr-ı mütênâhidir. Saltanat-ı Mutlakanın nihâyetsiz cünûdunun mütemâdiyen aldıkları ilhâm ve o emr-i İlâhiyenin kelimâtı ne derece çok ve nihâyetsiz olduğunu âyet bize haber veriyor demektir.

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ ۝ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

BİR DÜSTUR

Risale-i Nur talebeleri, Risale-i Nur'un dâiresi hâricinde nur aramamalı ve aramaz. Eğer ararsa, Risale-i Nur'un penceresinden ışık veren mânevî güneşe bedel, bir lâmbayı bulur, belki güneşi kaybeder.

Hem Risale-i Nur'un dâiresindeki hâlis, pek kuvvetli ve her ferdine çok ruhları kazandıran ve Sahâbenin sırr-ı verâset-i Nübüvvetle meşreb-i uhuvvet-kârânesini gösteren "meşreb-i hillet ve meslek-i uhuvvet" ise, hâriç dâirelerde o pedere ve o mürşide üç cihetle zarar vermek suretiyle, bir pederi aramaya ihtiyaç bırakmaz; birtek peder yerine, pek çok ağabeyi buldurur. Elbette büyük kardeşlerin müteaddit şefkatleri, bir pederin şefkatini hiçe indirir.

Dâireye girmeden evvel bulduğu şeyhi, her fert o şeyhini, mürşidini, dâirede dahi muhâfaza edebilir. Fakat şeyhi olmayan, dâireye girdikten sonra, ancak dâire içinde mürşid arayabilir. Hem Risaletü'n-Nur'un velâyet-i kübrâ olan sırr-ı verâset-i Nübüvvet feyzini veren ders-i hakâik dâiresindeki ilm-i hakikat dahi dâire hâricindeki tarikatlere ihtiyaç bırakmaz. Meğer tarikati yanlış anlayıp, güzel rüyalar, hayaller, nur ve zevklere müptelâ ve âhîret faziletinden ayrı olan dünyevî ve hevesî zevkleri arzulayan ve merciiyet makamını isteyen nefisperestler ola...

Bu dünya dârü'l-hizmettir; külfet ve meşakkat ile ücret ölçülür—dârü'l-mükâfat değil. Onun içindir ki, ehl-i hakikat keşif ve kerâmetlerdeki ezvâk ve en-vâra ehemmiyet vermiyorlar. Belki bazan kaçıyorlar, setrini istiyorlar.

K:242 Hem Risale-i Nur'un dâiresi çok geniştir; şâkirdleri pek çoktur. Hârice kaçanları aramaz, ehemmiyet vermez, belki daha içine almaz. Her insanda bir kalb var. Bir kalb ise, hem dâirede, hem hâriçte olmaz. K:202

Hem hâriçteki irşâda hevesli zâtlar, Risale-i Nur'un şâkirdleriyle meşgul olmamalı. Çünkü üç cihetle zarar görmeleri muhtemeldir. Takvâ dâiresindeki talebeler irşâda muhtaç olmadıkları gibi, hâriçte kesretli namazsızlar var. Onları bırakıp bunlarla meşgul olmak irşad değildir. Eğer bu şâkirdleri severse, evvelâ dâire içine girsin, o şâkirdlere peder değil, belki kardeş olsun—fazileti ziyade ise ağabeyleri olsun.

o Hem bu hâdisede göründü ki, Risale-i Nur'a intisâbın çok ehemmiyeti var ve çok pahalı düştü. Ve buna bu fiatı veren ve o yolda bütün âlem-i İslâm nâmına dinsizliğe karşı mücâhede vaziyetini alan akli başında bir adam, o elmas gibi mesleği terk edip başka mesleklere giremez.

Said

Risâle-i Nur'u müdâfaa ve muhafazasında herkes, E:125
 hatta ben de çekilsem, beş kardeşimizin çekilmeme-
 leri gerektir. Bu arkadaşlarımız: Hüseyin Usta, Halil
 İbrahim, Re'fet Bey, Hüsrev ve Hakkı Efendi'lerdir.
 Üç evvelkilerin ihtiyarsız ihtiyatsızlığı; diğer ikisinin
 zâhirî düşmanlarının şahsî garazları yüzünden Risâ-
 le-i Nur'a karşı çok fazla zarar yapılmak istenilmesi-
 ne göre, Risâle-i Nur ehemmiyetli bir sûrette ıstihar
 ve intişar etmesi gibi bir nimet-i uz mâyî netice ver-
 meseydi, bu kadar mazur ve masum Risâle-i Nur şa-
 kirdlerinin teellümatına sebebiyet verdiklerinden do-
 layı bu kardeşlerimizin ruhları pek çok sıkılacaktı.

İşte herkesten ziyade bu beş kardeşimizin ihtiyat
 edip yekvücut bulunmaları lâzımdır.

Said Nursî

Kardeşlerim,

OL:678

Kalbime ihtâr edildi ki; nasıl ki, Mesnevi-î Şerif
 şems-i Kur'ân'dan tezâhür eden yedi hakikattan bir
 hakikatin âyinesi olmuş, kudsî bir şerâfet almış;
 Mevlevîlerden başka daha çok ehl-i kalbin lâyemut
 bir mürşidi olmuş. Öyle de, Risâle-i Nur şems-i s=733
Kur'âniyenin ziyâsındaki elvân-ı seb'ayı ve o güneş-
teki renk renk, çeşit çeşit yedi nûru birden âyinesin-
de temessül ettirdiğinden—inşâallah—yedi cihetle
şerîf ve kudsî ve yedi Mesnevî kadar ehl-i hakikata
bâkî bir rehber ve bir mürşid olacak. Ayetinin

Katre → Hobab → Şemme → Zerre → Zühre → Süle → Nokta

Hafız-i Zülcelâlin hıfz ve himayetine bakınız ki, mes'elemiz münasebetiyle Risâle-i Nur'un risâleleri adedine muvâfık olarak yüz yirmi kûsür adamın mahrem evrâklarıyla istintakta oldukları halde ve ecnebilerin entrikalarıyla ve muhâlif komitecilerin dolaplarıyla mevcut ve müteaddid cemiyetlerin hiçbirleriyle Risâle-i Nur'un hiçbir şakirdinin münasebet-tarlığını gösterecek hiç bir madde bulunmaması, gayet zâhir ve parlak bir himâye-i Rabbâniye ve bir muhâfaza-i İlâhiye ve İmâm-ı Ali (r.a.) ve Gâvs-ı Âzam'ın (r.a.) Risale-i Nur'a ait kerâmet-i gaybiye-lerini cidden te'yid eden bir inâyet-i Râhmaniyedir. Kırk ikilik bir top güllesini, kırk iki masum ve maz-lûm kardeşlerimizin dergâh-ı ilâhiyeye açılan elleriyle durdurup, geri çevirip, atanların başlarında mâ-nen patlattırdı. Bizlere zararı yalnız ehemmiyetsiz ve sevaplı hafif birkaç yara bereden başka olmadı. Böyle bir seneden beri doldurulan bir toptan böyle pek az bir zararla kurtulmak, harikadır. Böyle pek büyük bir nimete karşı şükür ve sürur ve sevinçle mukabele etmek gerektir. Bundan sonraki hayatımız bize ait olamaz, çünkü müfsitlerin plânına göre yüz-de yüz mahv idik. Demek, bundan sonraki bu hayatı kendimize değil, belki hak ve hakikata vakfetmeliyiz. Şekvâ değil, belki daima şükrettirecek bir şeyde rahmetin izini, yüzünü, özünü görmeye çalışmalıyız. ⁴⁴ ^{K:123}

Said Nursî

Kardeşlerim,

02=679

Maatteessüf başımıza gelen bir şefkat tokatını, iki 4:40
üç gündür, kat'î bir kanâatla anladım. Hattâ, ehl-i
isyan hakkında gelen bir âyetin çok îşarâtından bir
îşareti bize bakıyor gibi fehmettim. O da şudur:

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ... أَخَذْنَاَهُمْ yâni:

“Onlara ihtar ettiğimiz ders ve nasihatı unuttukları
ve amel etmedikleri vakit, onları tutup musîbet altı-
na aldık.”

Evet, en âhirde sırr-ı ihlâsa dâir bir risâle bize yaz-
dırıldı. Elhak, gayet âlî ve nurânî bir düstur-u uhuv-
vet idi. Ve on binler kuvvetle ancak mukabele edilir
hâdiselere, musîbetlere karşı, o sırr-ı ihlâs ile on
adamlı mukavemet ettirilebilir bir düstur-u kudsî
idi. Fakat, maatteessüf başta ben, biz o ihtâr-ı mâ-
nevî ile amel edemedik. Bu âyetin mânâ-yı îşârisiyle:

أَخَذْنَاَهُمْ cifrî tarihiyle bin üç yüz elli iki eder.

Aynı tarihiyle tutturulduk. Bir kısmımız şefkat toka-
dına giriftâr olduk. Bir kısmımız hakkında tokat de-
ğil, belki tokada mâruz olan kardeşlerimize medâr-ı
tesellî ve kendilerine medâr-ı sevab ve istifade olmak
için bu musîbetin içine alındı.

Evet, ihtilâttan men olduğum için üç aydan beri
yeniden üç gündür ben, kardeşlerimin dâhilî ahvâli-
ne de muttâli oldum. Hiç hatır ve hayâlime gelmez
en hâlis zannettiğim kardeşlerimde sırr-ı ihlâsa mü-
nâfi hareket vukûa gelmişti. Ondandır ki:

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ... أَخَذْنَاَهُمْ âyetinin

uzaktan uzağa bir mânâ-yı işârîsi bize de bakıyor. Ehl-i dalâlet için nâzil olan bu âyet onlara azaptır. Fakat bizim için terbiye-i nüfûs ve keffâretü'z-zü-nüb ve tezyîd-i derecât için şefkat tokadır. Biz elimizdeki kıymettar nimet-i İlâhiyeyi tam takdir etmediğimizden, tokat yediğimize bir delil şudur ki: En kudsî bir mücâhede-i mâneviyeyi tazammun eden ve sırr-ı verâset-i nübüvvetle velâyet-i kübrânın feyzine mazhar ve sahâbenin sırr-ı meşrebine medâr olan Risâle-i Nur ile hizmet-i kudsiye-i Kur'âniyemize kanâat etmeyip, menfaatı şimdilik bize pek az ve bu vaziyetimize mühim zararı muhtemel tarikat hevesinin birkaç defa şiddetle ihtarımla önü alınmasıdır. Yoksa, hem vahdetimizi bozacaktı, hem dört elifin tesânüdüyle bin yüz on birden dört kıymetine tenzil eden teşettüt-ü efkâr ve bu gayet ağır hâdiseye karşı kuvvetimizi hiçe indiren tenâfür-ü kulûba uğrayacaktı.

Gülîstan sahibi Şeyh Sa'di-i Şirâzî naklediyor, der: "Ben bir ehl-i kalbi tekyede, seyr-i sülûk ile meşgul iken görmüştüm. Birkaç gün sonra onu talebeler içinde, medresede gördüm. Ne için o feyizli tekkeyi terkedip, bu medreseye geldin, dedim. O da dedi ki: Orada herkes kendi nefsinî—eğer muvaffak olursa—kurtarabilir. Burada ise bu âlî-himmet şahıslar kendileriyle beraber çoklarını kurtarmaya çalışıyorlar. Uluvv-ü cenâb, uluvv-ü himmet bunlardadır. Fazîlet ve himmet bunlardadır. Onun için buraya geldim."

Şeyh Sa'dî bu vâkıayı, kısaca hülâsasını *Gülîstan*'-ında yazmıştır.

Acaba, talebelerin, نَصْرًا, نَصْرُوا, نَصْرَتْ

gibi sarf ve nahvin küçük mes'eleleri tekkelerdeki virdlere râcih gelirse, Risâle-i Nur'un:

أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَمَمْلَأَ كِتَابَهُ وَكُتِبَ وَرُسُلُهُ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ

deki hakaik-ı kudsiye-i imâniyeyi en kat'î ve vâzih bir sûrette ders verip, en muannid zındıkları ve en mütemerrid feylesofları susturup ders verirken, onu bırakıp, yahut sekteye uğratıp, veyahut kanâat etmeyip, tarikat hevesiyle Risâle-i Nur'dan izin alınarak kapanmış hangâhlara girmek, ne derece yanlış olduğunu ve bizim bu şefkat tokadına ne derece istihkak kesbettiğimizi gösteriyor.

Allah için top-
lanılan yer

Said Nursî

- a = 1 Erkek yardım etti.
- b = 2 Erkek yardım etti.
- c = 3 Erkek yardım etti.
- d = 1 Kadın yardım etti.

ESKİŞEHİR HAPİSHANESİNDE YAZILMIŞ BİR PARÇA

Kardeşlerim! Müteaddid defa Risâle-i Nur'un şâkirdlerini lâyük oldukları tarzda müdafaa etmişim. İnşâallah mahkemede bağıarak derim. Hem Risâle-i Nur u, hem şâkirdlerinin kıymetlerini dünyaya işittireceğim. Yalnız size bunu ihtâr ederim ki: "Bu müdâfaamdaki kıymeti muhâfaza etmenin şartı, bu hâdisedeki ağız yanmasıyla Risâle-i Nur'dan küsmek ve üstâdından darılmamak ve kardeşlerinden —sıkıntıdan gelen bahanelerle— nefret etmemek ve birbirine kusur bulmamak ve isnad etmemektir." Yalnız tahattur edersiniz ki, *Risâle-i Kader*'de ispat etmişiz ki: "Başa gelen zulümlerde iki cihet var ve iki hüküm vardır: Biri insanın, biri kader-i İlâhî'nin. Aynı hâdisede insan zulmeder, fakat kader âdildir, adâlet eder. Bu mes'elemizde, insanın zulmünden ziyade, kaderin adâleti ve hikmet-i İlâhiyenin sırrını düşünmeliyiz.

Evet, kader, Risâle-i Nur talebelerini bu meclise çağırdı. Ve mücâhede-i mâneviye inkişâf etmesinin hikmeti; onları, bu hakikaten çok sıkıntılı olan medrese-i Yusufiyye sevk etti. İnsan zulmü ve bahanesi bir vesile oldu. Onun için sakınınız; birbirinize; "Böyle yapmasaydım ben tevkif olmazdım", demeyiniz.

Said Nursî

(36:82) "Onun emri, bir şeyi murad ettiği zaman ancak ona "ol" demesidir ki o da hemen olur" "

O.L=658

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(36:82) إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Âyet-i kerîmenin işaretiyle, emir ile icâd oluyor. Ve Kudret hazineleri *kâf, nun*'dadır. Bu sırr-ı dakîkin vücûh-u kesîresinden birkaç veçhi Risalelerde zikredilmiştir. Burada, hurûf-u Kur'ân'ın, hususen sûrelerin başlarındaki mukattaât-ı hurûfun hâsiyetlerine ve fezâillerine ve tesirât-ı maddiyelerine dâir vürûd eden hadisleri, *şu asrın nazar-ı maddîsine takrib etmek için, maddî bir misâl üzerinde o sırrın tefhîmine çalışacağız. Şöyle ki:*

L=123

Zât-ı Zülcelâl olan *Sahib-i Arş-ı Âzâmin, mânevî bir merkez-i âlem ve kalb ve kible-i kâinat hükümünde olan küre-i arzdeki mahlûkatın tedbirine medar dört arş-ı İlâhîsi var:*

S=178

M=296

İm=241

Biri, hıfz ve hayat arşıdır ki, topraktır. İsm-i Hafîzin ve Muhyînin mazharıdır.

Bmes=655, 601

İkinci arş, fazl ve rahmet arşıdır ki, su unsurudur.

Üçüncüsü, ilim ve hikmet arşıdır ki, unsur-u nurdur.

Dördüncüsü, Emir ve irâdenin arşıdır ki, unsur-u havadır.

E=253

S=162

Basit topraktan, hadsiz hâcât-ı hayvâniye ve insâ-

Toprak → Evvel } Ş=214
Su → Zahir } M=296
Nur → Ahir
Hava → Batın

niyeye medâr olan maâdin ve hadsiz muhtelif nebâ-tâtın basit bir unsurdan, kemâl-i intizam ile, vahdet-ten hadsiz kesret, basitten nihâyetsiz muhtelif envâ, sade bir sahifede hadsiz muntazam nukûş gözümüzle gördüğümüz gibi; suyun, hususen hayvânât nutfelerinin su gibi basit bir madde iken hadsiz mûcizât-ı san'atın muhtelif zîhayatlarda o su ile tezâhürü gösteriyor ki: Bu iki arş misillü, nur ve hava dahi, besâtetleriyle beraber, Nakkâş-ı Ezelînin ve Alîm-i Zülcelâlin kalâm-i ilim ve emir ve irâdesine, evvelki iki arş gibi, acâib-i mûcizâtının mazharlarıdır.

Bm: 702

Nur unsurunu şimdilik bırakıp, mes'elemiz münâsebetiyle, küre-i arza göre emir ve irâde arşı olan unsur-u havanın içinde emir ve irâdenin acâibini ve garâibini örten perdenin bir derece keşfine çalışacağız. Şöyle ki:

Biz nasıl ki ağzımızdaki hava ile hurûfat ve kelîmâtı ekiyoruz, birden sünbülleniyorlar. Yani, havada, âdetâ zamansız bir anda, bir kelime bir habbe olup hâric-i havada sünbülleniş; küçük büyük hadsiz aynı kelimeyi câmi bir havayı sünbül veriyor. Unsur-u havâiyeye bakıyoruz ki: O derece emr-i kün feyekûn'a mutî ve musahhar ve emirberdir ki, güya herbir zerresi bir nefer gibi, muntazam bir ordunun her dakika emrini bekler; zamansız, en uzak zerre-den, emr-i kün'den cilveger olan bir irâdenin imtisâlini, itaatini gösterir.

Meselâ, âhize ve nâkile radyo makineleri vasıtasıyla, havanın hangi yerinde olursa olsun, bir nutk-u beşerî bütün küre-i arzın her tarafında—radyo âhizeleri bulunmak şartıyla—zamansız, aynı nutuk, ay-

nı anda, herbir yerde işitilmesi, emr-i kün feyekûn'un cilvesine ne derece kemâl-i imtisâl ile herbir zerre-i havâiyede itaat ettiğini gösterdiği gibi; havada sebatsız vücudları bulunan hurûfâtın, kudsi-
33 yet keyfiyetiyle, bu sır-ı imtisâle göre, çok tesirât-ı hâriciyeye ve hâsiyât-ı maddiyeye mazhar olabilirler. Adetâ, mâneviyatı maddiyata inkılâb ve gaybı şehâdete tahavvül ettirir bir hâsiyet onlarda görünüyor.

L=82
S=246

İşte bunun gibi, hadsiz emârelerle gösteriyor ki, mevcudât-ı havâiye olan hurûfun, hususen hurûf-u kudsiyenin ve Kur'âniyenin, hususen evâil-i sûredeki şifre-i İlâhiyenin hurûfâtı, muntazam ve nihâyetsiz hassas ve zamansız emirleri dinler ve yapar gibi görüldüğünden, elbette zerrât-ı havâiyede kudsiyet noktasında emr-i kün feyekûn'un cilvesine ve İrâde-i Ezeliyenin tecellisine mazhar hurûfâtın maddî hassalarını ve hârîka ve mervî faziletlerini teslim ettirir.

başlangıçlar
rodıyo gibi
emri dinler ve
söyler hurûf-u
mukataatlar

İşte bu sırta binâendir ki, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-
Beyânda bazan kudret eserini, sıfat-ı irâde ve sıfat-ı
kelâmdan gelir gibi tâbirâtı, gayet derecede sür'at-ı
icad ve gayet derecede inkiyâd-ı eşya ve musahhariyet-i mevcudattan başka, ayn-ı emir, kudret gibi hükmediyor demektir. Yani, emr-i tekvinden gelen hurûfât, maddî kuvvet hükmünde vücud-u eşyada hükmeder. Ve emr-i tekvîni, âdetâ, ayn-ı kudret, ayn-ı irâde olarak tezâhür eder.

S=430
Em=181

Evet, emir ve irâdenin bu gayet hafî ve vücud-u maddîleri gayet gizli ve havayı âdetâ nim-mânevî, nim-maddî nev'indeki mevcudatta, emr-i tekvîni, ayn-ı kudret gibi âsârı görünüyor; belki ayn-ı kudret

(36:82) "Onun işi, bir şeyin olmasını istediği valî'ye, ona sadece "Ol" demektir, o da olur" "

olur. Âdetâ mâneviyat ile maddiyâtın mâbeyninde berzahî olan mevcudâta nazar-ı dikkati celb etmek için, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın

(36:82) إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ferman ediyor.

İşte, ^{sûrelerin başlarında} evâil-i sûredeki حَمْدٌ طَسَّرَ الرَّ gibi

hurûf-u kudsiye-i şifre-i İlâhiye hava zerrâtı içinde, zamansız münâsebât-ı dakika-i hafiye tellerini ihtizâza getirecek birer düğüm ve birer düğme harfi olduklarını ve ferşten Arşa mânevî telsiz telefon muhâberât-ı kudsiyeyi îfâ etmeleri, o şifre-i kudsiye-i İlâhiyenin şe'nindendir ve vazifesidir ve gayet mâkuldür.

Evet, havanın herbir zerresi ve bütün zerrâtı, telsiz, telefon, telgraflar gibi aktâr-ı âlemde münteşir o zerreler emirleri imtisâl ettiklerini ve elektrik ve sey-yâlât-ı âtifeye âhize ve nâkilelik vazifesi gibi sâir vezâif-i havâiyeden başka bir vazifesini bir hads-i kat'î ile, belki müşâhede ile ben kendim badem çiçeklerinde gördüm. Ağaçların rû-yi zeminde muntazam bir ordu hükmünde, havâ-yı nesîmînin dokunmasıyla, bir anda aynı emri o âhizeler hükmündeki zerrelerden aldığı vaziyet-i meşhûdesi bana iki kere iki dört eder derecesinde kat'î bir kanaat vermiş.

Demek havanın rû-yi zeminde çevik ve çalak bir hizmetkâr olması ve rû-yi zemindeki Rahmân-ı Rahîmin misafirlerine hizmet ettiği gibi; o Rahmân'ın emirlerini tebliğ etmek için bütün zerrâtı telsiz telefonun âhizeleri gibi emirber nefer hükmünde

evâmir-i kudsiyeyi nebâtâta ve hayvânâta tebliğ eder. Nefeslere yelpaze, nüfusa nefes, yani, âb-ı hayat olan kanı tasfiye ve nâr-ı hayatî olan hararet-i garîzeyi iş'âl vazifesini yaptıktan sonra, çıkıp, ağızda hurûfâtın teşekkülüne medâr olduğu gibi; pek çok muntazam vazifeleri emr-i *kün feyekûn* ile icrâ eder.

İşte, havanın bu hâsiyetine binâendi. ki, mevcudât-ı havâiye olan hurûfât, kudsiyet kesb ettikçe, yani, âhizelik vaziyetini aldıkça, yani, Kur'ân hurûfâtı olduğundan âhizelik vaziyetini aldığı ve düğmeler hükmüne geçtiği ve sûrelerin başlarındaki hurûfat daha ziyade o münâsebât-ı hafiyenin uçlarının merkezî ukdeleri, düğümleri ve hassas düğmeleri hükmünde olduğundan, vücud-u havâileri bu hâsiyete mâlik olduğu gibi, vücud-u zihnîleri dahi, hattâ vücud-u nakşiyeleri de bu hâsiyetten hassaları ve his-seleri var. Demek o harflerin okumasıyla ve yazma- E=141
S=430
siyla, maddî ilâç gibi şifâ ve başka maksatlar hâsıl olabilir.

Said Nursî

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ
أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظِلْمَاتٍ ثَلَاثٍ

âyeti, وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ âyetinde beyan ettiğimiz
nüktenin aynını tazammun edip, hem onu te'vid edi-
yor, hem onunla teyyüd ediyor.

Evet, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân Sûre-i Zümer'de

وَخَلَقَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ demeyip,

وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ demesiyle

ifade ediyor ki, "Sekiz nevi hayvânât-ı mübârekeyi
size hazine-i rahmetinden, güya Cennetten nimet
olarak indirilmiş, gönderilmiş." Çünkü o mübârek
hayvanlar, bütün cihetleriyle, bütün beşere nimet ol-
duğundan, saçından bedevilere seyyar hâneler, elbi-
seler, etinden güzel yemekler, sütünden güzel, leziz
taamlar ve derilerinden pabuçlar ve saire, hattâ güb-
releri mezzûâtın erzâkı ve insanların mahrûkâtı hük-
münde olup, güya o mübârek hayvanlar, tecessüm
etmiş ayn-ı nimet ve rahmettirler.

ekili olan
şeyler

Yakılar
çok
şeyler

Onun içindir ki, yağmura “rahmet” nâmı verildiği gibi, bu mübârek hayvanlara da “en’âm” nâmı verilmiş. ^{devesi gibi} Güya nasilki rahmet tecessüm etmiş, yağmur olmuş; öyle de nimet dahi tecessüm etmiş, keçi, ^{koyun.} koyun, öküz ile manda ve deve şekillerini almış. Çendan cismânî maddeleri yerde halk olunuyor; fakat nimetiyet sıfatı ve rahmetiyet mânâsı, maddesine tamamiyle galebe ettiğinden, **أَنْزَلْنَا** tâbiriyle, doğrudan doğruya bu mübârek hayvanları hazine-i rahmetin birer hediyesi olarak, Hâlik-ı Rahîm, yüksek mertebe-i rahmetinden ve mânevî, âli Cennetinden yeryüzüne indirmiş.

Evet, nasıl ki bazan beş paralık bir maddede beş liralık bir san’at derc edilir. O zaman o şeyin maddesi nazara alınmıyor; san’at noktasında kıymet veriliyor: sineğin küçücük maddesi ve içindeki pek büyük san’at-ı Rabbâniye gibi. Bazan beş liralık bir maddede beş kuruşluk bir san’at bulunur; o vakit hüküm maddenindir.

Aynen onun gibi, bazan cismânî bir maddede o kadar nimet ve rahmet mânâsı bulunur ki, yüz defa maddesinden ziyade ehemmiyetli oluyor. Âdetâ cismânî maddesi gizlenir; hüküm, nimetiyet cihetine bakar. İşte, demirin pek azîm menâfii ve çok semereleri, onun maddî maddesini gizlediği gibi, mezkûr mübârek hayvanların dahi her cüz’ünde nimet bulunması, onların cismânî maddelerini güya nimete kalb ettirmiş. Onun içindir ki, cismânî maddelerinin hükmü nazara alınmadan mânevî sıfatları nazara alınmış, **وَأَنْزَلْنَا** , **وَأَنْزَلْنَا** tâbir edilmiştir.

Evet, وَأَنْزَلْنَا hakikat itibarıyla sâbık nükteyi ifade ettikleri gibi, belâgat noktasında da ehemmiyetli bir mânâyı mücizâne ifade ediyorlar. Şöyle ki:

Demir gayet sert fitratıyla ve gizliliği ve derinliğiyle beraber, her yerde hazır bulunmak ve hamur gibi yumuşatmak hâsietini ihsân ettiğiinden, herkes, her yerde, her işte kolayca elde etmesini ifade etmek

için, وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ tâbiriyle, güya fitrî ve semâvî nimetler gibi, demir âletlerini yukarı bir tezgâhtan indirip beşerin ellerine verilmiş gibi kolaylıkla elde ediliyor.

Hem hayvânât cinsinden, sivrisinekten tut, tâ yılan, akrep, kurt, arslana kadar insanlara zararlı vaziyetleriyle beraber, hayvânâtın mühimlerinden olan koca manda ve öküz ve deve gibi büyük mahlûkat gayet derece musahhar, mutî; hattâ zayıf bir çocuğa da yularını verip itaat etmek mânâsını ifade

için, وَأَنْزَلْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ شَمَانِيَةً tâbiriyle, güya bu mübârek hayvanlar dünya hayvanları değil ki, içinde tevahhuş ve zarar bulunsun. Belki mânevî bir Cennetin hayvanları gibi menfaattar, zararsızdırlar. Yukarıdan, yani, rahmet hazinesinden indirilmiştir, diye ifade ediyor.

Muhtemeldir ki, bazı müfessirlerin bu hayvanlar hakkında “Cennetten indirilmiştir” dedikleri, bu

mânâdan ileri gelmiştir. Zahrında^{HÂŞİYE} Kur'ân-ı Hakîmin bir harfi için bir sahife yazılsa, uzun olmuş denilmemeli. Çünkü kelâmullahtır. Onun için

أَنْزَلْنَا tâbiri için iki üç sahife yazılmakla israf

edilmiş olmaz. Bazan Kur'ân'ın bir harfi, bir hazine-i mânevîyenin anahtarı olur.

Haşîye:Bazı müfessirler, “Mebde’leri semâvâtan gelmişler” demelerinden muradları şudur ki: Bu en’âm denilen hayvânâtın bekâları rızık ileidir ve rızıkları ottur; onların rızığı da yağmurdur. Yağmur ki, âb-ı hayattır ve rahmettir; ve rızık da semâvâtan gelir. وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ âyeti buna işaret eder. Madem o hayvanların devam eden müteceddit vücutları semâvâtan gelen yağmur içindedir; semâdan indirilmiş mânâsını ifade eden أَنْزَلْنَا tâbiri yerindedir.

İki küçük hikâye

Birincisi: Bundan on beş sene evvel Rusya'nın şimalinde esir olduğum zaman doksan esir zabitlerimizle beraber büyük bir fabrika koğuşunda bulunuyorduk. Sıkıntı ve ruh darlığından çok münakaşalar, gürültüler oluyordu. Umumun bana karşı ziyade hürmetleri olduğundan teskin ediyordum. Sonra, sükûneti muhafaza için dört-beş zabiti tâyin ettim. Ve dedim; "Hangi köşede bir gürültü işittiniz, hemen yetişiniz. Hangi taraf haksız ise ona yardım ediniz." Hakikaten bu tedbir ile gürültünün önü alındı. Benden soruldu: "Ne için haksıza yardım ediniz, diyorsun?"

Cevaben, o zaman demiştim ki: "Haksız insafsızdır. Bir dirhem menfaatını kırk dirhem istirahat-ı umumiye için bırakmaz. Haklı adam ise insafli olur. Bir dirhem hakkını sükûnet-i umumiyedeki kırk dirhem arkadaşının menfaatına fedâ eder, bırakır. Gürültü kalkar, sükûnet iade edilir. Bu koğuştaki doksan zât istirahat eder. Eğer, haklıya muâvenet edilse, gürültü daha ziyadeleşecek. Bu nev' hayat-ı içtimâiyede, menfaat-ı umumiyenin ehemmiyeti nazara alınır."

İşte ey kardeşlerim! Bu hayatın, bu içtimamızda, "Bu kardeşim bana haksızlık etti" diye "küstüm" demeyiniz. Bu pek hatâdır. O arkadaşın sana bir dirhem zarar vermiş ise, sen küsmekle kırk dirhem biz-

lere zarar veriyorsun. Belki kırk lira Risâle-i Nur'a zarar vermek muhtemeldir. Fakat lillâhilhamd pek haklı ve kuvvetli müdâfaatımız, arkadaşların mükerrer isticvâba gitmelerinin önünü aldığından, fesâdın önü alındı. Yoksa, birbirinden küsmüş kardeşler, bir sinek kanadı kadar küçük bir çöpün göze girmesi gibi veyahut bir kıvılcımın baruta düşmesi gibi, az bir garazla büyük bir zarar verebilirdi.

*** 02-683

İkinci hikâye: Bir vakit ihtiyar bir kadının sekiz oğlu varmış. Herbirisine mevcut sekiz ekmekten birer ekmeğe verdi, kendine kalmadı. Sonra, herbirisi ekmeğinin yarısını ona verdi. Onun ekmeği dört oldu; ötekiler yarıya indi.

Kardeşlerim, ben de kırkınızın herbirinin musîbet hissesinin mânevî elemnin yarısını kendimde hissediyorum. Kendi şahsıma âit elemi, aldırmiyorum. Bir gün fazla muztar bulundum, "acaba hatamın cezâsı mıdır çekiyorum", diye geçmiş hâleti tetkik ettim. Gördüm ki, bu musîbeti kaynatmaya ve tahrik etmeğe hiçbir cihette müdahalem olmadığını ve bilâkis kaçmak için mümkün tedbirleri istimâl ediyordum. Demek, bu bir kazâ-yı İlâhîdir. Ve bil-iltizam bir senedenberi müfsidlerin tarafından aleyhimize ihzâr ediliyordu. Kaçınmak kâbil değildi. Alâküllihâl başımıza geçirecek idiler. Cenâb-ı Hakka yüz bin şükür ki, musîbeti yüzden bire indirdi.

İşte bu hakîkata binaen "Senin yüzünden bu belâyı çektik" diye minnet etmeyiniz. Belki beni helâl ediniz. Ve bana dua ediniz. Hem birbirinizi tenkid

etmeyiniz. Demeyiniz ki: “Sen böyle yapmasaydın, böyle olmayacaktı.” Meselâ, bir kardeşimiz iki üç imza sahibini söylemesiyle, müfsidlerin pek çok zât-ları belâyâ atmak için düşündükleri plânı küçültüp, çoklarını kurtarmış. Değil zarar, belki büyük men-faat olmuş. Çok mâsumların bu belâdan kurtulması-na bir vesile oldu.

Said Nursî

Dr-124

*Kardeşlerimden ricâ
ederim ki:*

*Sıkıntı veya ruh
darlığından veya titizlikten*

*veya nefis ve şeytanın
desiselerine kapılmaktan
veya şuarsuzluktan*

*arkadaşlardan sudur eden
fena ve çirkin sözleriyle
birbirine küsmesinler ve*

*“Haysiyetime dokundu”
demesinler. Ben o fena
sözleri kendime alıyorum.*

*Damarınıza dokunmayın, bin
haysiyetim olsa
kardeşlerimin mabeynindeki
muhabbete ve samimiyete
fedâ ederim.*

Said Nursî

BU PARÇA MAHKEME MÜDAFÂATININ BİR
PARÇASIDIR, HER NASILSA BURAYA GİRMİŞ,
ÇIKARILMAMIŞ, KALMIŞ

Mahkemenin reisi ve âzalarından ehemmiyetli bir hakkımı talep ederim. Şöyle ki:

Bu mes'elede yalnız şahsım medâr-ı bahs değil ki, siz beni tebrie etmekle ve hakikat-ı hâle muttâli olmanızla halledilmiş olsun. Çünkü, ehl-i ilim ve ehl-i takvânın şahs-ı mânevîsi bu mes'elede nazar-ı millette ittiham altına girdiği ve hükûmette dahi ehl-i takvâ ve ehl-i ilme karşı bir emniyetsizlik geldiği ve ehl-i takvâ ve ehl-i ilim tehlikeli ve zararlı teşebbüslerden nasıl sakınacağını bilmesi lâzım olduğu için, benim müdâfaatımın kendim kaleme aldığım bu son kısmını herhalde yeni huruf-la matbaa vasıtasıyla intişarını isterim. Tâ ki ehli takvâ ve ehl-i ilim entrikalara kapılmayıp, zararlı ve tehlikeli teşebbüslere yanaşmasınlar. Ve şahs-ı mânevîsi nazar-ı millette ittihamdan kurtulsun. Ve hükûmet dahi ehl-i ilim hakkında emniyet etsin ve bu anlaşılmazlık ortadan kalksın. Ve hükûmete ve millete ve vatana pekçok zararlı düşen bu gibi hadiseler ve anlaşılmazlıklar daha tekrar etmesin.

Said Nursî

[Bu parça çok kıymetlidir. Tâ İkinci Nükteye kadar herkese faydası var.]

Eskişehir Hapishanesinde, sû-i ahlâktan değil, belki sıkıntıdan gelen nâhoş bazı haller mü-nâsebetiyle, ahlâka dâir bir nükte ile, meşhur bir âyetin mestur kalmış bir nüktesine dâirdir.

m-266, 261 **BİRİNCİ NÜKTE:** Cenâb-ı Hak kemâl-i kereminden ve merhametinden ve adâletinden, iyilik içinde muaccel bir mükâfat ve fenalıklar içinde muaccel bir mücâzat derc etmiştir. Hasenâtın içinde, âhiretin sevâbını andıracak mânevî lezzetler, seyyiâtın içinde, âhiretin azâbını ihsâs edecek mânevî cezâlar derc etmiştir.

Meselâ, mü'minler mâbeyninde muhabbet, ehl-i îmân için güzel bir hasenedir. O hasene içinde, âhiretin maddî sevâbını andıracak mânevî bir lezzet, bir zevk, bir inşirâh-ı kalb derc edilmiştir. Herkes kalbine müracaat etse bu zevki hisseder.

Meselâ, mü'minler mâbeyninde husûmet ve adâvet bir seyyiedir. O seyyie içinde, kalb ve rûhu sıkıntılarla uğacak bir azâb-ı vicdânîyi, âlicenap ruhlara hissettirir. Ben kendim, belki yüz defadan fazla tecrübe etmişim ki, bir mü'min kardeşe adâvetim vaktinde, o adâvetten öyle bir azap çekiyordum; şüphe bırakmıyordu ki, bu seyyieme muaccel bir cezâdır, çektiriliyor.

Meselâ, hürmete lâayk zâtlara hürmet ve merhamete lâayk olanlara merhamet ve hizmet bir hasenedir, bir iyiliktir. Bu iyilikte sevâb-ı uhrevîyi ihsâs eder derecede öyle bir zevk, lezzet vardır ki, hayatını fedâ etmek derecesine o hürmeti, o merhameti ileri getirir. Validenin çocuğa merhametindeki şefkat va-

sıtasıyla kazandığı zevk ve mükâfat için hayatını o merhamet yolunda fedâ etmek dereceye gider. Yavrusunu kurtarmak için arslana saldıran bir tavuk, hayvânât milletinde bu hakikate bir misaldir. Demek, merhamet ve hürmette muaccel bir mükâfat var; âlihimmî ve âlicenap insanlar onları hisseder ki, kahramanâne bir vaziyet alıyorlar.

Hem, meselâ, hırs ve israfta öyle bir cezâ var ki, şekvâli, meraklı, mânevî ve kalbî bir cezâ insanı sersem eder. Ve haset ve kıskançlıkta öyle bir muaccel cezâ var ki, o haset, haset edeni yakar. Hem tevekül ve kanaatte öyle bir mükâfat var ki, o lezzetli muaccel sevap, fakr ve hâcâtın belâsını ve elemi izâle eder.

Hem, meselâ, gurur ve kibirde öyle bir ağır bir yük var ki, mağrur adam herkesten hürmet ister; ve istemek sebebiyle istiskal gördüğünden, dâimî azap çeker. Evet, hürmet verilir, istenilmez. Hem, meselâ, tevâzuda ve terk-i enâniyette öyle lezzetli bir mükâfat var ki, ağır bir yükten ve kendini soğuk beğendirmekten kurtarır.

Hem, meselâ, sûizan ve sû-i te'vilde, bu dünyada muaccel bir cezâ var. "Men dakika dukka" kaidesiyle, sûizan eden, sûizanna mâruz olur. Mü'min kardeşinin harekâtını sû-i te'vil edenlerin harekâtı, yakın bir zamanda sû-i te'vile uğrar, cezâsını çeker.

Ve hâkezâ, bütün ahlâk-ı hasene ve seyyie bu mikyâsa göre ölçülmeli. Ben rahmet-i İlâhiyeden ümid ederim ki, Risale-i Nur'dan bu zamanda tezâhür eden mânevî i'câz-ı Kur'ânîyi zevk eden zâtlar, bu mânevî ezvâkı hissederler; sû-i ahlâka müptelâ olmayacaklar, inşaallah.

HAKİKATLI BİR TESELLİ ESKİŞEHİR'DE,
TEVKİFHÂNEDE RİSÂLE-İ NUR
ŞAKİRDLERİNE YAZILAN FIKRALARDIR.

Aziz kardeşlerim,

Sizin için pek çok müteessirdim, elem beni eziyordu. Fakat bana ihtar edildi ki; kader ve kısmetinizde, beraber bu hapishânenin suyunu içmek ve ekmeğini yemek vardı. Bir eser-i rahmet-i İlâhiyye ve bir cilve-i inâyet-i Rabbâniyye olarak bu suyu ve bu ekmeği beraber yememizin ve içmemizin en kolayı ve en hafifi ve en hayırlısı ve sevablısı ve Risâle-i Nur şakirdlerinin en menfaatli bir dershâneleri ve en feyizli bir çilehâneleri ve düşmanlarına karşı ne derece ihtiyatlı davranmak lâzım geldiğini tâlim eden en hassas bir imtihan meydanı ve her birinde ayrı ayrı güzel meziyetleri bulunan bu arkadaşların birbirinin âlî meziyetlerinden ve güzel hasletlerinden ve birbiriyle tesis ve tecdid-i uhuvvetlerinden istifade etmek ve ders almak için en nurlu bir dershâne, bir tekke suretinde gördüğümden, bu vaziyetten değil şekvâ, belki bütün ruhumla şükür ettim. Evet, mesleğimiz²⁴ şükürdür. Ve her şeyde bir vech-i râhmeti, bir cihet-i nimeti görmektir.

Umumunuzun elemleriyle müteallim
kardeşiniz

Said Nursî

(Onaltıncı Lem'adan)

Br:347(-)

بِسْمِ رَبِّكَ وَرَبِّكَ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

OL: 207

Aziz, siddık, meraklı kardeşim Re'fet Bey,

Mektubunda *Letâif-i Aşereyi* sual ediyorsun. Şimdi tarikatı ders vermek zamanında olmadığımdan, tarîk-ı Nakşî muhakkiklerinin *Letâif-i Aşereye* dair eserleri var. Şimdilik vazifemiz ise istihrac-ı esrar olduğundan, mevcut mesâili nakil değildir. Gücenme, tafsilat veremiyorum. Yalnız bu kadar derim ki; *Letâif-i Aşere*; İmam-ı Rabbanî: kalb, ruh, sır, hafî, ahfâ, insanda anâsır-ı erbaanın herbir unsurdan o unsura münasib bir lâtife-i insaniye tâbir ederek seyr-i sülûkta her mertebede bir latifenin terakkiyatı ve ahvâlinde icmâlen bahsetmiştir.

Ben kendimce görüyorum ki, insanın mâhiyet-i câmiyasında ve istidad-ı hayatiyesinde çok letâif var, onlardan on tanesi iştihar etmiş. Hattâ hükemâ ve ulemâ-yı zâhirî dahi, o *Letâif-i Aşerenin* pencereleri veyahut nûmuneleri olan havass-ı hamse-i zâhirî, havass-ı hamse-i bâtına diye o *Letâif-i Aşereyi* başka bir surette hikmetlerine esas tutmuşlar. Hattâ avam ve havas beyninde taaruf etmiş olan insanın letâif-i aşeresi, ehl-i tarîkin letâif-i aşeresiyle münasebettar-

dır. Meselâ, vicdan, âsâb, his, akıl, hevâ, kuvve-i şe-
heviye, kuvve-i gadabiye gibi letâifi; kalb, ruh ve sır-
ra ilâve edilse Letâif-i Aşereyi başka bir surette gös-
terir. Daha bu letâiften başka sâika, şâika ve hiss-i
kable'l-vuku gibi çok letâif var. Bu mes'eleye dair
hakikat yazılsa çok uzun olur, vaktim de kısa oldu-
ğundan kısa kesmeye mecbur oldum.

*Senin ikinci sualin olan, mânâ-yı ismî ile mânâ-yı
harfînin bahsi ise, ilm-i nahvin umum kitapları baş-
larında o mes'ele izah edildiği gibi ilm-i hakikatın
Sözler ve Mektublar namındaki risalelerinde temsi-
lâtla kâfi beyânât vardır. Senin gibi zekî ve müdak-
kik bir zâta karşı fazla izahat fazla oluyor. Sen âyi-
neye baksan, eğer âyineye şişe için bakarsan şişeyi
kaskden görürsün, içinde Re'fet'e tebeî, dolayısıyla
nazar ilişir. Eğer maksad, mübarek sîmanıza bak-
mak için âyineye baktın, sevimli Re'fet'i kaskden gö-
rürsün. **فَبَارِكْ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ** dersin. Âyi-
ne şişesi tebeî, dolayısıyla nazarın ilişir.*

İşte birinci sûrette âyine şişesi mânâ-yı ismîdir.
Re'fet mânâ-yı harfî oluyor. İkinci surette âyine şi-
şesi mânâ-yı harfîdir, yani kendi için ona bakılmı-
yor, başka mânâ için bakılır ki akisdir. Akis mânâ-
yı ismîdir. Yâni **دَلَّ عَلَى مَعْنَى فِي نَفْسِهِ** olan târif-i is-
me bir cihette dahildir. Ve âyine ise

دَلَّ عَلَى مَعْنَى فِي غَيْرِهِ olan harfin târifine mâsadak
olur. Kâinat nazar-ı Kur'ânî ile bütün mevcudatı hu-

ruftur, mânâ-yı harfiyle başkasının mânâsını ifade ediyorlar. Yâni, esmâsını, sıfâtını bildiriyorlar. Ruh-suz felsefe ekseriya mânâ-yı ismiyle bakıyor, tabiat bataklığına saplanıyor. Her ne ise... Şimdi çok konuşmaya vaktim yoktur. Hatta *Fihriste*'nin en kolay, en mühim, en âhir parçasını dahi yazamıyorum. Senin ders arkadaşların, bilhassa Hüsrev, Bekir, Rüşdü, Lütfü, Şeyh Mustafa, Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler, Hocalara selâm ve mübarek hânende mübarek mâsumlara dua ediyorum.

Elbâkî hüvelbâkî

Kardeşiniz

Said Nursî

Aziz, ziddik, muhtis, *** kardeşim

Kardeşimiz Abdülmecid'e yazmış olduğum mektupunuzun...
... size yazdığım mektupları kağıt kâğıt...
... Abdülmecid benim için...
... bir kardeşimdir. Her...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...
... size yazdığım mektup...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...
... Abdülmecid ile muhtesir...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...
... Abdülmecid benim için...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...
... size yazdığım mektup...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...
... Abdülmecid ile muhtesir...
... Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler...

Dokuzuncu Lem'a

Bu lem'ayı herkes okumasın. Vahdetü'l-vücudun ince kusurlarını herkes göremez ve muhtaç değil.

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz, sıddık, muhlis, halis kardeşim,

*Kardeşimiz Abdülmecid'e ayrı mektub yazmadığı-
mın sebebi, size yazdığım mektupları kâfi gördü-
ğumdendir ki, Abdülmecid, benim için Hulûsî'den
sonra kıymettar bir kardeşim, bir talebemdir. Her
sabah akşam Hulûsî ile beraber, bazen daha evvel
duâmda ismiyle hazır oluyor. Size yazdığım mektup-
lardan, evvel Sabri, sonra Hakkı Efendi istifade edi-
yorlar. Onlara da ayrı mektup yazmıyorum. Cenâb-ı
Hak seni onlara mübarek büyük bir kardeş yapmış.
Sen benim yerime Abdülmecid ile muhabere et, me-
rak etmesin, Hulûsî'den sonra onu düşünüyorum.*

BİRİNCİ SUÂLİNİZ: Cedlerinizden birisinin imzası

السَّيِّدِ مُحَمَّدٍ e dair mahrem sualiniz var.

Kardeşim buna ilmî ve tahkikî ve keşfî cevap ver-

mek elimde değil. Fakat ben arkadaşlarıma derdim ki: “Hulûsî ne şimdiki Türklere ve ne de Kürtlere benzemiyor. Bunda başka bir hâsiyet görüyorum.” Arkadaşlarım da beni tasdik ediyordular.

وَادِحٌ رَأَقَابِلَيْتِ شَرْطَيْنِ سِرِّيyla

“Hulûsî’de büyük bir asâlet tezahürü bir dâd-i Hakdır” derdik. Hem kat’iyyen bil ki; Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü vesselâmın iki âli var. Biri: Nesebî âldir. Biri de Şahs-ı mânevîsi ve nûrânisinin risalet noktasındaki âli var. Bu ikinci âlde kat’iyyen sen dahil olmakla beraber, birinci âlde dahi delilsiz bir ka-nâatim var ki ceddinin imzası sebepsiz değildir.

Aziz kardeşim,

OL: 120

SENİN İKİNCİ SUALİN HÛLÂSASI: Muhyiddin-i Arabî demiş: “Rûhun mahlûkiyeti, inkişâfından ibaret-tir.” O sual ile, benim gibi zaif bir bîçâreyi, Muhyid-din-i Arabî gibi müthiş bir hârîka-i hakikat, bir dâhiye-i ilm-i esrâra karşı mübârezeye mecbur ediyorsun. Fakat madem nusûs-u Kur’ân’a istinâden bahse girişeceğim; ben sinek dahi olsam o kartaldan daha yüksek uçabilirim.

○ Kardeşim, bil ki: Hazret-i Muhyiddin aldatmaz, fakat aldanır. Hâdîdir, fakat her kitabında mühdî olamıyor. Gördüğü doğrudur, fakat hakikat değildir. Yirmi Dokuzuncu Sözde, ruh bahsinde, medâr-ı sualiniz olan o hakikat izah edilmiştir.

Evet, ruh, mâhiyeti itibarıyla bir kanun-u emrîdir. Fakat vücud-u hâricî giydirilmiş bir nâmus-u zîhayattır ve vücud-u hâricî sahibi bir kanundur. Hazret-i Muhyiddin, yalnız mâhiyeti noktasında düşünmüştür. Vahdetü'l-vücud meşrebince, eşyanın vücudunu hayal görüyor. O zât, hârika keşfiyâtıyla ve müşâhedâtıyla ve mühim bir meşreb sahibi ve müstakil bir meslek ihtiyar ettiğinden, bilmecburiye, zayıf te'vilâtla, tekellüflü bir surette, bazı âyâtı meşrebine, meşhûdâtına tatbik ediyor, âyâtın sarâhatini incitıyor. Sâir risalelerde cadde-i müstakîme-i Kur'âniye ve minhâc-ı kavîm-i Ehl-i Sünnet beyan edilmiştir. O zât-ı kudsînin kendine mahsus bir makamı var; hem makbûlündendir. Fakat mîzansız keşfiyâtında hudutları çiğnemiş ve cumhûr-u muhakkikîne çok mes'elelerde muhâlefet etmiş.

İşte, bu sır içindir ki, o kadar yüksek ve hârika bir kutup, bir ferîd-i devrân olduğu halde, kendine mahsus tarikâtı gayet kısacık, Sadreddin-i Konevîye münhasır kalıyor gibidir ve âsârından istikametkârâne istifade nâdir oluyor. Hattâ çok muhakkikîn-i asfiyâ, o kıymettar âsârını mütalâa etmeye revaç göstermiyorlar; hattâ bazıları men ediyorlar.

Hazret-i Muhyiddin'in meşrebiyle ehl-i tahkikin meşrebinin mâbeynindeki esaslı fark ve onların me'hazlarını göstermek, çok uzun tetkikata ve çok yüksek ve geniş nazarlara muhtaçtır. Evet, fark o kadar dakîk ve derin ve me'haz o kadar yüksek ve geniştir ki, Hazret-i Muhyiddin hatâsından muâhaze edilmemiş, makbul olarak kalmış. Yoksa, eğer ilmen, fikren ve keşfen o fark o me'haz görünseydi,

onun için gayet büyük bir sukut ve ağır bir hatâ olurdu. Madem fark o kadar derindir; bir temsil ile o farkı ve o me'hazları, Hazret-i Muhyiddin'in o mes'elede yanlışını göstermeye muhtasaran çalışacağız. Şöyle ki:

Meselâ, bir ayinede güneş görünüyor. Şu ayine, güneşin hem zarfı, hem mevsûfudur. Yani, güneş bir cihette onun içinde bulunur ve bir cihette ayineyi zinetlendirip parlak bir boyası, bir sıfatı olur. Eğer o ayine fotoğraf ayinesi ise, güneşin misâlini sâbit bir surette kâğıda alıyor. Şu halde, ayinede görünen güneş, fotoğrafın resim kâğıdındaki görünen mâhiyeti, hem ayineyi süslendirip sıfatı hükmüne geçtiği cihette, hakikî güneşin gayrıdır. Güneş değil, belki güneşin cilvesi başka bir vücuda girmesidir. Ayine içinde görünen güneşin vücudu ise, hâricteki görünen güneşin ayn-ı vücudu değilse de, ona irtibâtı ve ona işâret ettiği için, onun ayn-ı vücudu zannedilmiş.

İşte bu temsile binâen, "Ayinede hakikî güneşten başka birşey yoktur" denilmek ve ayineyi zarf ve içindeki güneşin vücud-u hâricîsi murad olmak cihetiyle denilebilir. Fakat ayinenin sıfatı hükmüne geçmiş münbasit aksi ve fotoğraf kâğıdına intikal eden resim cihetiyle güneştir denilse, hatâdir; "Güneşten başka içinde birşey yoktur" demek yanlıştır. Çünkü, ayinenin parlak yüzündeki akis ve arkasında teşekkül eden resim var. Bunların da ayrı ayrı birer vücudu var. Çendan o vücudlar güneşin cilvesindendir; fakat güneş değiller. İnsanın zihni, hayâli, bu ayna misâline benzer. Şöyle ki:

İnsanın âyine-i fikrindeki mâlûmâtın dahi iki veç-

İş-73
S=466
Bmes=299,704

hi var: Bir vecihle ilimdir, bir vecihle mâlûmdur. Eğer zihni o mâlûma zarf saysak, o vakit o mâlûm mevcut, zihnî bir mâlûm olur; vücudu ayrı birşeydir. Eğer zihni o şeyin husûlüyle mevşuf saysak, zihne sıfat olur; o şey o vakit ilim olur, bir vücud-u hâricîsi vardır. O mâlûmun vücud ve cevheri dahi olsa, bununki arazî bir vücud-u hâricîsi olur.

Kendisinde bir sıfat mevcut olan. Kendisi bir sıfat ismi değilmiş olan.

İşte bu iki temsile göre, kâinat bir ayinedir. Her mevcudâtın mâhiyeti dahi birer ayinedir. Kudret-i Ezeliye ile îcâd-ı İlâhîye mâruzdurlar. Herbir mevcud, bir cihetle Şems-i Ezelînin bir isminin bir nevi ayinesi olup bir nakşını gösterir. Hazret-i Muhyiddin meşrebinde olanlar, yalnız ayinelik ve zarfiyet cihetinde ve ayinedeki vücud-u misâli, nefiy noktasında ve akis, ayn-ı mün'akis olmak üzere keşfedip, başka mertebeyi düşünmeyerek, "Lâ mevcûde illâ Hû" diyerek, yanlış etmişler. "Hakâiku'l-eshyâi sâbitetün" kaide-i esâsiyeyi inkâr etmek derecesine düşmüşler.

Amma ehl-i hakikat ise, verâset-i Nübüvvet sırrıyla ve Kur'ân'ın kat'î ifâdâtıyla görmüşler ki, âyine-i mevcudatta kudret ve irâde-i İlâhîye ile vücud bulan nakışlar Onun eserleridir. "Heme ez ost"⁽¹⁾ tur; "Heme ost"⁽²⁾ değil. Eşyanın bir vücudu vardır ve o vücud bir derece sâbittir. Çendan o vücud, vücud-u Vâcibe nisbeten vehmî ve hayâlî hükmünde zayıftır; fakat Kadîr-i Ezelînin îcad ve irâde ve kudretiyle vardır.

Nasıl ki, temsilde, ayine içindeki güneşin hakikî vücud-u hâricîsinden başka bir vücud-u misâlisi var. (1)

(1) Yani herşey O'ndandır. O îcad eder.

(2) Herşey O değil ki; "Lâ mevcûde illâ Hû" denilsin.

Zihni: Anlama, bilme, hatırlama kuvveti. Anlama kuvveti ve istidadi.

52

Hıfz kabiliyeti.

MÜNBAŞIT: İm bîsâle deden, yayılan, genişleyen, müntezir, yayılmış, yaygın.
FİKİR: Düşünce, akıl.

② Ve ayineyi ziynetli boyalayan münbasit aksinin dahi arazî ve ayrı bir vücud-u hâricîsi var. Ve ayinenin ar-^③kasındaki fotoğrafın resim kâğıdına intikâş eden suret-i şemsiyenin dahi ayrı ve arazî bir vücud-u hâricîsi vardır, hem bir derece sâbit bir vücuddur. Öyle ^{S=128} de, kâinat ayinesinde ve mâhiyât-ı eşya ayinelerinde esmâ-i kudsiye-i İlâhiyenin irade ve ihtiyar ve kudret ile hâsıl olan cilveleriyle tezâhür eden nukûş-u masnûâtın, vücud-u Vâcibden ayrı, hâdis bir vücudu var. Hem o vücuda Kudret-i Ezeliye ile sebat verilmiş. Fakat eğer irtibat kesilse, bütün eşya birden fenâyâ gider. Bekâ-i vücud için her an, herşey, Hâlikının ibkâsına muhtaçtır. Çendan "hakâiku'l-eşyâi sâbitetün"'dür; fakat *Onun* isbat ve tesbitiyle sâbittir.

İşte, Hazret-i Muhyiddin, "Ruh mahlûk değil; ^{Br=258} âlem-i emirden ve sıfat-ı irâdeden gelmiş bir hakikat-tir" demesi, çok nusûsun zâhirine muhâlif olduğu gibi; mezkûr tahkikata binâen iltibâs etmiş, aldanmış, zayıf vücudları görmemiş.

Esmâ-i İlâhiyeden Hallâk, Rezzak gibi isimlerin mazharları vehmî ve hayâlî şeyler olamaz. Madem o esmâ hakikatlidirler. Elbette mazharlarının da hakikat-i hâriciyeleri vardır.

ÜÇÜNCÜ SUALİNİZ:

İlm-i cifre anahtar olacak bir ders istiyorsunuz.

Elcevap: Biz kendi arzu ve tedbirimizle bu hizmette bulunmuyoruz. İhtiyârımızın fevkinde, bize, daha hayırlı bir ihtiyar işimize hâkimdir. İlm-i cifir, me-raklı ve zevkli bir meşgale olduğundan, vazife-i

hakikiyeden alıkoyup meşgul ediyor. Hattâ, kaç defadır esrâr-ı Kur'âniyeye karşı o anahtar ile bazı sırlar açılıyordu; kemâl-i iştîyak ve zevk ile müteveccih olduğum vakit kapanıyordu. Bunda iki hikmet buldum:

Birisi, لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ yasağına karşı hilâf-ı edebde bulunmak ihtimâli var.

ikincisi, hakâik-ı esâsiye-i îmâniye ve Kur'âniyenin berâhîn-i kat'îye ile ümmete ders vermek hizmeti ise, ilm-i cifir gibi ulûm-u hafiyenin yüz derece daha fevkinde bir meziyet ve kıymeti vardır. O vazife-i kudsiyede kat'î hüccetler ve muhkem deliller sûiistimâle meydan vermiyorlar. Fakat cifir gibi, muhkem kaidelere merbut olmayan ulûm-u hafiyede sûiistimâl girip şarlatanların istifade etmeleri ihtimâlidir. Zaten hakikatlerin hizmetine ne vakit ihtiyaç görülse, ihtiyâca göre bir nebze ihsân edilir.

İşte, ilm-i cifirin anahtarları içinde en kolayı ve belki en sâfisi ve belki en güzeli, ism-i Bedi'den gelen ve Kur'an'da Lâfza-i Celâlde cilvesini gösteren ve bizim neşrettiğimiz âsârı ziynetlendiren tevâfukun envâlarıdır. Kerâmet-i Gavsîyenin birkaç yerinde bir nebze gösterilmiş. Ezcümle, tevâfuk birkaç cihette birşeyi gösterse, delâlet derecesinde bir işarettir. Bazan birtek tevâfuk, bazı karâinle delâlet hükmüne geçer. Her ne ise, şimdilik bu kadar yeter. Ciddî ihtiyaç olsa size bildirilecektir.

DÖRDÜNCÜ SUALINIZ:

Yani sizin değil, İmam Ömer Efendinin suali ki, bedbaht bir doktor, Hazret-i İsâ Aleyhisselâmin pederi varmış diye, HAŞİYE dîvâncesine bir te'vil ile bir âyetten kendine güya şâhit gösteriyor....

O bîçare adam bir zaman huruf-u mukattâa ile bir hat icadına çalışıyordu. Hem pek çok hararetle çalışıyordu. O vakit anladım ki, o adam zındıkların tavrından hissetmiş ki hurufat-ı İslâmiyenin kaldırılmasına teşebbüs edecekler. O adam güya o sele karşı hizmet edeceğim diye çok beyhude çalışmış. Şimdi bu mes'eledede ve hem ikinci mes'elesinde yine zındıkların esasât-ı İslâmiyeye karşı müthiş hücumunu hissetmiş ki böyle mânâsız te'vilat ile bir musalâha yolunu açmak istediğini zannediyorum.

(3-59) إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ gibi nusûs-u

kat'iyeye ile Hazret-i İsâ Aleyhisselâm pedersiz olduğu kat'iyeti varken, tenâsüldeki bir kanunun muhâlefetini gayr-ı mümkün telâkki etmekle, vâhî te'vilât ile bu metin ve esaslı hakikati değiştirmeğe

Haşiye: Nev-i beşerin bir rub'unun başına reis olarak geçen ve nev-i beşerden nev-i melâikeye bir cihette intikal eden ve arzı bira-kıp semâvâtı vatan ittihaz eden hârîka bir ferd-i insanın bu hârîka vaziyetleri kanun-u tenâsülün hârîka bir suretini iktizâ ederken, kanun-u tenâsülün şüpheli, meçhul, gayr-ı fitrî, belki ednâ bir tarz ile o kanun içine almak, hiç yakışmadığı gibi, hiç mecburiyet de yoktur. Hem sarâhat-i Kur'âniye te'vil kaldırmaz. Yüz cihette zedelenen kanun-u tenâsülün tâmiri hesâbına hiçbir cihette zedelenmeyen ve tenâsülün hâricinde bulunan kanun-u cinsiyet-i melek, hem kanun-u sarâhat-i Kur'âniye gibi kuvvetli kanunlar nasıl tahrip edilir?

teşebbüs edenlerin sözüne ehemmiyet verilmez ve ehemmiyete değmez. Çünkü hiçbir kanun yoktur ki, ¹⁷⁻¹⁹⁵ şüzuzları ve nâdirleri bulunmasın ve hâricine çıkmış fertleri bulunmasın. Ve hiçbir kaide-i külliye yoktur ki, hârika fertler ile tahsis edilmesin.

15-88

Zaman-ı Âdem'den beri bir kanundan hiçbir fert şüzûz etmemek ve hâricine çıkmamak olamaz. Evvelâ, bu kanun-u tenâsül, mebde' itibâriyle, iki yüz bin envâ-ı hayvânâtın mebde'leriyle hark edilmiş ve nihâyet verilmiş. Yani, en evvelki pederleri âdetâ Âdem'leri hükmünde, iki yüz bin o evvelki pederler, kanun-u tenâsülü hark etmişler. Peder ve valideden gelmemişler ve o kanun hâricinde vücud verilmiş.

Hem her baharda gözümüzle gördüğümüz, yüz bin envân kısm-ı âzamı, hadsiz efradları, kanun-u tenâsül hâricinde—yaprakların yüzünde, taaffün etmiş maddelerde—o kanun hâricinde icâd edilir. Acaba mebdeinde ve hattâ her senede bu kadar şâzlarla yırtılmış, zedelenmiş bir kanunu, bin dokuz yüz senede bir ferdin şüzûzunu akla sığdıramayan ve nusûs-u Kur'âniyeye karşı bir te'vîle yapışan bir akıl, kaç derece akılsızlık ettiğini kıyâs et.

O bedbahtların kanun-u tabiî tâbir ettiği şeyler, emr-i İlâhî ve irâde-i Rabbâniyenin küllî bir cilvesi olan âdetullah kanunlarıdır ki, Cenâb-ı Hak, o âdâtını bazı hikmet için değiştirir. Herşeyde ve her kanunda irâde ve ihtiyârının hükmettiğini gösterir. Hârikulâde bazı fertlerde hark-ı âdât eder.

AN MŞAL EİSİ EİNDALLH KŞML ADM fermânıyla bu

hakikati gösterir.

Ömer Efendinin o doktora dâir *ikinci suali*: OL=127

O doktor, o mes'elede o kadar eblehâne hareket ediyor ki, sözlerini dinlemek yahut ehemmiyet verip cevap vermekten çok aşağıdır. Bu bîçâre, küfür ve îmân ortasını bulmak istiyor. Onun ehemmiyetsiz bahsine karşı değil, belki yalnız Ömer Efendinin istifsârına göre derim:

Me'mûrât ve menhiyât-ı şer'iyede illet, emr-i İlâhîdir ve nehy-i İlâhîdir. Maslahatlar ve hikmetler ise, müreccihtirler; emir ve nehyin taallûklarına ism-i Hakîm noktasında sebep olabilir. S=482

Meselâ, sefer eden, namazını kasreder. Bu namazın kasrına bir illet ve bir hikmet var. İlet, seferdir; hikmet, meşakkattir. Sefer bulunsa, meşakkat olmasa da, namaz kasredilir. Sefer olmasa, hânesinde yüz meşakkat görse, yine namaz kasredilmez. Çünkü meşakkat filcümle bazan seferde bulunması, kasrı namaza hikmet olmasına kâfidir ve seferi illet yapmasına da yine kâfidir.

İşte, bu kaide-i şer'iyeye binâen, ahkâm-ı şer'iyeye hikmetlere göre tegayyür etmiyor, hakikî illetlere bakar. Meselâ, o doktorun bahsettiği gibi, hinzırın etinden bildiği zarardan, hastalıktan başka, "Hinzır eti yiyen bir cihette hınzırlaşır"HAŞİYE kaidesiyle ve o

Haşiye: Acaba firengistanın bu kadar hârika terakkiyât-ı medeniyetiyle ve kemâlât-ı fenniyesiyle ve insaniyetperverâne ulûmuyla ileri gittiği halde, o terakkiyat ve kemâlâta ve o ulûma bütün bütün zıt olan maddiyunluk ve tabiiyyunluk zulûmâtında hınzırcasına saplanmalarında, hınzır etinin yemesinin medhali yok mudur? Soruyorum. İnsan, beslendiği şeyle mizâcı müteessir olduğuna delil, "kırk günde hergün et yiyen kasâvet-i kalbiyeye dũcâr olduğu" darbimesel hükmüne geçmesidir.

hayvan, sâir hayvânât-ı ehliye gibi zararsız yapılmıyor. Etinden gelen menfaatten ziyade, çok zarar îrâs etmekle beraber, etindeki kuvvetli yağ, kuvvetli soğuk memleketi olan firengistandan başka tıbben muzır olduğu gibi, mânen ve hakikaten çok zararlı olduğu tahakkuk etmiş.

İşte bu gibi hikmetler, onun haram olmasına ve nehy-i İllâhî taallûkuna da bir hikmet olmuştur. Hikmet her fertte ve her vakitte bulunmak lâzım değildir. O hikmetin tebeddülü ile illet değişmez. İlet değişmezse hüküm değişmez. İşte bu kaideye göre, o bîçâre adâmin ne kadar şeriatın rûhundan uzak konuştığı anlaşılsın. Şeriat nâmına onun sözüne ehemmiyet verilmez. Hâlikın çok akılsız feylesoflar suretinde hayvanları vardır!

Muhyiddin-i Arabî hakkındaki soruların
cevabına zeyildir.

OL=129

SUAL: Muhyiddin-i Arab, vahdetü'l-vücut mes'elesini en yüksek bir mertebe telâkki ettiği gibi, ehl-i aşk bir kısım evliyâ-i azîme dahi ona ittibâ etmişler. Bu meslek en yüksek mertebe olmadığını, hem hakikî olmadığını, belki bir derecede ehl-i sekir ve istiğrâkın ve ashâb-ı şevk ve aşkın meşrebi olduğunu söylüyorsun. Öyle ise, muhtasaran sırr-ı verâset-i Nübüvvetle ve Kur'ân'ın sarâhatiyle gösterilen Tevhîdin yüksek mertebesi hangisidir? Göster.

Elcevap: Benim gibi hiç ender hiç, âciz bir bîçârenin kısa fikriyle bu yüksek mertebeleri muhâkeme etmek, yüz derece haddimin fevkindedir. Yalnız, Kur'ân-ı Hakîmin feyzinden gelen gayet muhtasar bir iki nükteyi söyleyeceğim; belki bu mes'elede faydası olacak.

BİRİNCİ NÜKTE: Vahdetü'l-vücutun meşrebine ve saplanmasına çok esbab var. Onlardan bir ikisi kısaca beyan edilecek.

Birinci Sebep: Mertebe-i Rubûbiyetin hallâkiyetini âzamî derecede zihinlerine sığdıramadıklarından ve sırr-ı Ehadiyet ile herşeyi bizzat kabza-i Rubûbiyetinde tuttuğunu ve herşey kudret ve ihtiyar ve irâdesiyle vücut bulduğunu kalblerine tam yerleştiremediklerinden, "Herşey Odur" veyahut "yoktur" veya "hayaldir" veya "tezâhüriyetidir" veya "cilveleridir" demeye kendilerini mecbur bilmişler.

İkinci Sebep: Firâkı hiç istemeyen ve firaktan şiddetle kaçan ve ayrılıktan titreyen ve bu'diyetten Cehennem gibi korkan ve zevâlden gayet derece nefret eden ve visâli, rûhu ve canı gibi seven ve kurbiyeti Cennet gibi hadsiz bir iştiyakla arzulayan aşk sıfatı, herşeydeki akrebiyet-i İlâhiyenin bir cilvesine yapışmakla, firak ve bu'diyeti hiçe sayıp, likâ ve visâli dâimî zannederek "*Lâ mevcude illâ Hû*" diye, aşkın sekriyle ve o şevk-i bekâ ve likâ ve visâlin muktezâsıyla, gayet zevkli bir meşreb-i hâli vahdetü'l-vücutta bulunduğunu tasavvur ederek, müthiş firaklardan kurtulmak için, o vahdetü'l-vücut mes'elesini melce' ittihâz etmişler.

Demek birinci sebebin menşei, aklın gayet geniş ve gayet yüksek olan bazı hakâik-ı îmâniyeye yetişmediğinden ve ihâta edemediğinden ve aklın îmân noktasında tamamıyla inkişâf etmediğindedir. İkinci sebebin menşei, kalbin aşk noktasında fevkalâde inkişâfından ve hârikulâde inbisâtından ve genişliğinden ileri gelmiştir.

Amma sarâhat-i Kur'âniye ile verâset-i Nübüvvetin evliyâ-i azîmesi ve ehl-i sahv olan asfiyânın gördükleri mertebe-i uzmâ-yı Tevhid ise, hem çok yüksektir, hem rubûbiyet ve hallâkiyet-i İlâhiyenin mertebe-i uzmâsını, hem bütün esmâ-i İlâhiyenin hakikî olduklarını ifade ediyor. Ve esâsâtı muhâfaza edip, ahkâm-ı Rubûbiyetin muvâzenesini bozmuyor. Çünkü derler ki:

Cenâb-ı Hakkın ehadiyet-i zâtiyesiyle ve mekândan münezzehiyetiyle beraber, herşey bütün şuûnâtıyla, doğrudan doğruya ilmiyle ihâta ve teşhis edil-

miş ve irâdesiyle tercih ve tahsis edilmiş ve kudretiyle isbat ve îcâd edilmiştir. Bütün kâinatı birtek mevcud gibi îcâd ve tedbir ediyor. Bir çiçeği kolaylıkla halk ettiği gibi, koca baharı dahi o suhûletle halk eder. Birşey birşeye mâni olmaz. Teveccühünde tecezzî yoktur. Aynı anda, her yerde, kudret ve ilmiyle tasarruf noktasında bulunuyor. Tasarrufunda tevzi ve inkısam yoktur. On Altıncı Söz ve Otuz İkinci Sözün İkinci Mevkîfının İkinci Maksadında bu sır tamamıyla izah ve isbat edilmiştir.

“*Lâ müşâhate fi't-temsîl*” kaidesiyle temsildeki kusura bakılmadığından, gayet kusurlu bir temsil söyleyeceğim—tâ iki meşrebin bir derece farkı anlaşılın.

Meselâ, hârîka ve emsalsiz, gayet büyük ve gayet ziyetli, şark ve garba bir anda uçacak ve şimalden cenuba ulaşan kanatlarını kapayıp açacak, yüz binler nakışlarla tezyin edilmiş ve kanadının herbir tüyünde gayet dâhiyâne san'atlar derc edilmiş bir tavus kuşu farz ediyoruz. Şimdi seyirci iki adam var. Akıl ve kalb kanatlarıyla bu kuşun yüksek mertebelerine ve hârîka ziyetlerine uçmak istiyorlar.

Birisi, bu tavus kuşunun vaziyetine ve heykeline ve hârikulâde herbir tüyündeki kudret nakışlarına bakar ve gayet aşk ve şevk ile sever. Dakik tefekkürü kısmen bırakır ve aşka yapışır. Fakat görür ki, hergün o sevimli nakışlar tahavvül ve tebeddül eder. Sevdiği ve perestiş ettiği o mahublar kaybolur, zeval buluyor. O adam kendine tesellî vermek ve aklına sığıştıramadığı vahdet-i hakikî ile rubûbiyet-i mutlaka ve ehadiyet-i zâtî ile hallâkiyet-i külliyeye

mâlik bir nakkâşın bir nakş-ı san'atıdır demek lâzım gelirken, o itikad yerine, "Bu tavus kuşundaki ruh o kadar âlîdir ki, onun sâniî onun içindedir veya o olmuş. Hem o ruh, vücuduyla müttehid, vücudu ise sûret-i zâhiriye ile mümteziç olduğundan, o rûhun kemâli ve o vücudun yüksekliği, bu cilveleri böyle gösterir, her dakika başka bir nakşı ve ayrı bir hüsnü izhâr eder. Hakikî ihtiyar ile bir îcad değil, belki bir cilvedir, bir tezâhürdür" der.

Diğer adam der ki: "Bu mîzanlı ve nizamlı, gayet san'atkârâne nakışlar, kat'î bir surette, bir irâde ve ihtiyar ve kasd ve meşîeti iktizâ eder. İrâdesiz bir cilve, ihtiyarsız bir tezâhür olamaz. Evet, tavusun mâhiyeti güzel ve yüksektir; fakat onun mâhiyeti fâil olamaz. Belki münfaildir; fâili ile hiçbir cihette ittihâd edemez. Rûhu güzel ve âlîdir, fakat mûcid ve mutasarrıf değil, belki ancak mazhar ve medardır. Çünkü herbir tüyünde, bilbedâhe, nihâyetsiz bir hikmetle bir san'at ve nihâyetsiz bir kudretle bir nakş-ı ziyinet görünüyor. Bu ise irâdesiz, ihtiyarsız olamaz. Bu kemâl-i kudret içinde kemâl-i hikmeti ve kemâl-i ihtiyar içinde kemâl-i rubûbiyeti ve merhameti gösteren san'atlar, cilve milve işi değil. Bu yaldızlı defteri yazan kâtip onun içinde olamaz, onunla ittihâd edemez. Belki, yalnız o defter, o kâtibin yazı kaleminin ucuyla temâsı var. Öyle ise, o kâinat denilen mi-sâlî tavusun hârikulâde ziyinetleri, o tavus Hâlikının yaldızlı bir mektubudur."

İşte şimdi o kâinat tavusuna bak, o mektubu oku, Kâtibine "Mâşâallah, Tebârekâllah, Sübhânallah" de. Mektubu kâtip zanneden veya kâtibi mektup

içinde tahayyül eden veya mektubu hayal tevehhüm eden, elbette aşk perdesinde aklını saklamış, hakika-
tin hakikî suretini görmemiş.

Vahdetü'l-vücudun meşrebine sebebiyet veren aş-
kın envaından en mühim ciheti, aşk-ı dünyadır. Me-
câzî olan aşk-ı dünya, aşk-ı hakikîye inkılâb ettiği
zaman, vahdetü'l-vücuda inkılâb eder. Nasıl ki in-
sandan şahsî bir mahbûbu muhabbet-i mecâzî ile se-
ven, sonra zevâl ve fenâsını kalbine yerleştiremeyen
bir âşık, mahbûbuna aşk-ı hakikî ile bir bekâ kazan-
dırmak için “Mâbud ve Mahbûb-u Hakikînin bir
âyine-i cemâlidir” diye kendini tesellî eder, bir haki-
kate yapışır. Öyle de, koca dünyayı ve kâinatı hey'-
et-i mecmuasıyla mahbub ittihâz eden, sonra o mu-
habbet-i acîbe dâimî zevâl ve firak kamçılarıyla mu-
habbet-i hakikîye inkılâb ettiği vakit, o çok büyük
mahbubunu zevâl ve firaktan kurtarmak için vahde-
tü'l-vücut meşrebine ilticâ eder. Eğer gayet yüksek
ve kuvvetli îmân sahibi ise, Muhyiddin-i Arabın em-
sâli gibi zâtlara zevkli, nûrânî, makbul bir mertebe
olur. Yoksa, vartalara, maddiyâta girmek, esbabda
boğulmak ihtimâli var. Vahdetü's-şuhud ise, o za-
rarsızdır, ehl-i sahvin da yüksek bir meşrebidir.

اللَّهُمَّ ارِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَارْزُقْنَا اتِّبَاعَهُ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ لَوَنْتَ الْعَالِمِينَ الْحَكِيمِينَ

*Kardeşlerimden ricâ
ederim ki:*

*Sıkıntı veya ruh
darlığından veya titizlikten
veya nefis ve şeytanın
desiselerine kapılmaktan
veya şuursuzluktan
arkadaşlardan sudur eden
fena ve çirkin sözleriyle
birbirine küsmesinler ve
“Haysiyetine dokundu”
demesinler. Ben o fena
sözleri kendime alıyorum.
Damarınıza dokunmayın, bin
haysiyetim olsa
kardeşlerimin mabeynindeki
muhabbete ve samimiyete
fedâ ederim.*

Said Nursî